

Varpas išeina kas mėnuo.
Parsisiųdinamoji metų
kaina:
Rusijoje (kuvertuose) 5 rub.
Prūsijoje (Vokietijoje)
ir Austrijoje 4 mk.
Amerikoje ir kitur . . 5 mk.

VARPAS

Atskiro numerio kaina
20 kapeikų.

Apgarsinimai priimami
Varpe po 10 kap.
už eilutę arba jos vietą.

politikos, literatūros ir mokslo mėnesinis laikraštis.

TURINYS № 11 ir 12.

- I. Revoliucijos metai Lietuvoje. *K. L.*
- II. Paskutiniai judėjimai Galicijos Rusinų arba Ukrainiečių. *St. Jūreivis.*
- III. Teisingas žemės valdymas Lietuvoje. *Lau-mės Vaikas.*
- IV. Sodiečių Lietuvių Demokratų Draugijėlė „Ke-lias“. *Keleiviai.*
- V. Lietuviškos mokyklos. *El. ir Kl.*
- VI. Didžiosios Lietuvos laikraščiai. *Rg. K.*
- VII. Laiškai Saviems.
- VIII. a) Atviras laiškas broliams amerikiečiams.
b.) L. D. P-jos apyskaita, duotoji Amer. „Re-vol. Šelp. Komitetui“.
- IX. Nuo „Varpo“ ir „Ūkininko“ Redakcijos.
Xa.) „Kankinių Kasos“ apyskaita.
b.) Priedas p. „Kank. Kasos“ komit. apyskaitos.
- XI. Aukos kankinių reikalams.
- XII. Kovos išdas.
- XIII. Lietuvių Valstiečių Sąjungos atskaita.
- XIV. Redakcijos atsakymai.
- XV. Apskelbimas „Lietuvos Ūkininko“.

Revoliucijos metai Lietuvoje.

Pradžioje 1904 metų Rusija susiniovė su Japonija. Tasai karas užsibaigė tik pabaigoje vasaros 1905 metų. Buvo įsiai baisiai nelaimingas Rusijai ir ypač Rusijos valdžiai. Pralaimėjusi visus mūšius, prakišusi daugybę kareivių ir laivų, padėjusi vienais viešpatijos išdo pinigais apie 2000 milijonų rublių Rusijos valdžia turėjo taikintis su Japonija. Kaip susitaikė, visi jau žinome. Valdžia pasijuto po karui didžiai apsilpusi.

Rusijos valdžia tame kare pralošė, bet viešpatijos gyventojai galutinai iš tos svetimės nelaimės pasinaudos.

Valdžiai susilpnėjęs pradėjo kelti aukštyn galvas visi prislėgtieji gaivalai, pradėjo reikalauti atimtų nuo jų teisių.

Sujudo Kaukazas, Latvai, Estai, Finai (Suomelečiai), Lenkai, Kirgizai, Buriatai, Mažrusiai (Ukrainai) ir patįs Rusai; neatsiliko tame judėjime ir Lietuviai nuo kitų. Pasidarė naminis karas tarp valdžios ir gyventojų.

1905 metai kaip visoje Rusijos viešpatijoje, taip ir Lietuvoje, buvo didelių permainų arba revoliucijos metais. Nuo tų metų Lietuva skaitys pradžią naujojo savo gyvenimo.

Peržiūrėsime trumpai svarbiausius to laiko atsitikimus.

Pirmučiausiai turiu paminėti, kad svarbios permainos Lietuvoje prasidėjo jau 1904 m.

7 dieną Gegužės mėn. (nauj. sk.) 1904 metuose Lietuviai įgijo nuo Rusijos valdžios liuosybę spaudinti lietuviškas knygas ne vien rusiškėmis raidėmis, bet ir visokiomis kitomis. Pabaigoje 1904 ir pradžioje 1905 metų pasirodė Vilniaus Žinios, Lietuvių Laikraštis, Lietuvos Bitininkas; lietuviškos knygos pradėjo sparčiau platinis po žmones; didelė dalis užsieniųjų lietuviškų knygų buvo cenzūros leista pardavinėti ir Didžiojoje Lietuvoje.

18 Vasario (sen. sk.) 1905 m. Rusijos caras leido gyventojams peticijas padavinėti ant caro vardo. Lietuviai prirašė gana daug visokių peticijų, kur labiausiai reikalauta: įvedimo lietuviškos kalbos į Lietuvos mokyklas ir į valdžios įstaigas, teisingesnių mokesnių, teisingesnio žemių ir girių valdymų, panaikinimo visokių suvaržymų, liuosybės žodžio, susirinkimų, sąjungų, sąžinės, panaikinimo aprusavimo sistemos, sušaukimo seimo Peterburge ir Vilniuje ir užbaigimo karo su Japonija.

Caras su savo valdžia tų reikalavimų neklaušė. Teisybė 6/19 Rugsėjo mėnesio įsiai prizadėjo sušaukias šiokią-tokią viešpatijos dumą (seimą), bet kartu drauste uždraudė tolymesnį padavinėjimą peticijų — matyt daug karčios teisybės buvo jose prirašinėta. Visoki prispaudimai ėjo savais keliais; kuone visoj Lietuvoje buvo įvesta taip vadinamoji didžioji sargyba; uždrausta buvo net ant dviračių (veliosipedų) važinėti; įžymesnius lietuvius sudėjo į kalėjimus ar į Olonecko guberniją išvarė.

Bet štai ištiko spalio mėnesį visoj Rusijoje visuotinis streikas — pabirkai, dirbtuvės, geležinkeliai sustojo. Valdžia iš netyčių užklupta sumišo, nusileido; davė iš pradžių liuosybę susirinkimų, o už keleto dienų 17/30 dieną spalio mėnesio buvo apgarsintas žinomas manifestas su 5 liuosybėmis ir praplatinimu busencio Rusijos seimo teisių, jogei nė vienas įstatymas neturėsias galybės be seimo patvirtinimo.

Prasidėjo mitingų gadinė. Po visus Lietuvos kampus ir užkampius šventadieniais ir šėp dienomis per valsčių sueigas, per jomarkus ir per kitokius susirinkimus galėjai matyti jaunus vyrus, o kartais ir moteris, aiškinančius žmonėms, ką reikia dabar daryti: reikią permainyti vaitai, staršinos, raštininkai, mokiniojai, policija, visa valdžia; nemokėti valdžiai mokesnių; įvesti į visas kanceliarijas Lietuvos lietuvišką kalbą; neduoti vyrų į kariūmenę; reikalauti seimo Peterburge ir Vilniuje, išrinkto visuotiniu, lygiu, betarpišku ir slaptu balsavimu.

Laikraščiai (Vilniaus Žinios) pradėjo be cenzoriaus priežiūros eiti ir daug drąšiaus rašyti. Užsieniniai lietuviški spaudiniai (knygelės, laikraščiai ir atsišaukimai) paplito didelėje daugybėje, rodos per pereitą dešimtį metų jų mažiau prasiplatino, neg šiais vienais metais. Ir visur nieko daugiau neradavai, kaip tikta — „griaukite senąją tvarką ir statykite savo valdžią“.

4 ir 5 d. Gruodžio (21 ir 22 Lapkričio) 1905 m. susirinko Vilniuje teip vadinamas Didysis Lietuvių Seimas. Susirinko per 2000 žmonių iš yvairių Lietuvos kampų. Didelėje vienybėje nutarė pareikalauti Lietuvos autonomijos su seimu Vilniuje ir kariauti su senąja Rusijos valdžia. Užsimezgusi čia pat Lietuvos Ūkininkų Sąjunga pilnai pritarė seimo nutarimams. Prasidėjo įkunjimas tų nutarimų visoj Lietuvoj.

Pirmojoje pusėje Gruodžio mėnesio matome, kaip ėjosi tasai darbas. Su stebėtinu greitumu kuone visoj Kauno gubernijoje buvo atstatyti rusai*) kaimų mokiniojai, rusai valsčių raštininkai, uredninkai; visur pareikalauta, kad būtų įvesta vietoje rusiškos lietuviška kalba; teip-pat lietuviškuose pavietuose Suvalkų gubernijos kuone visose mokyklose paliepta vesti mokimą lietuviškai, gminų kanceliarijose sunaikintos rusiškos knygos, pastatyti nauji vaitai ir raštininkai pradėjo vesti gminų raštus lietuviškai; visur sunaikinti carų paveikslai, nuplėšytos rusiškos iškabos; uždarinėti monopolijai; nuginkluoti ir išvyti žemsargiai; pradėta taisyties vietinė milicija (su brauningais); senosios valdžios niekas nenorėjo pripažinti.

Reikia pasakyti, kad visos tos permainos pasidarė į kokią 10—15 dienų; per tą laiką nė vienas žmogus ne buvo revoliucionierių užmuštas; labiausiai neapkenčiami žemsargiai ir žandarai buvo tik nuginkluoti ir pavaryti.

Tame abelname judėjime pasirodė ir Vilniaus gubernijos Lietuviai.

*) Į Kauną susirinko be vietos likusių per 160 rusų mokytojų.

Net pėstininkų kareivių pulkai užjautė žmonių judėjimui. Teip, Mariampolėje stovintys pėstininkų 111-tas Dono pulkas ir Kalvarijos Uralo pulkas buvo nutarę neiti žmonių malšinti, jeigu ir lieptų vyresnieji.

Valdžia rodėsi lyg apgvošusi, nekurie rusų valdininkai žadėjo jau patįs iš Lietuvos bėgti.

Bet ne ilgam liuosybės ištekto. Turiu pridėti, kad kitose viešpatijos dalise darėsi dar baisiau. Pačioje Rusijoje mažžemiai ūkininkai dvarus dalinosi, Gruzainai, Latviai vedė reguliarišką karą su rusais, Sibire žmonės įsitaiss savo valdžias, Lenkijoje — tas pats buvo, kaip Lietuvoje; Rusijos ūkininkų sąjunga ir darbininkų atstovų Taryba su darbininkų partijomis nusprendė irgi senąją valdžią boikotuoti.

Tad valdžia pastačiusi visas savo pajiegas griebėsi už paskutinio ginklo. Padidino kariūmenei ir policijai algas, padarė daug joms palengvinimų, ir paleido ant gyventojų. Kuone visa Rusija pasijuto policijos ir kariūmenės rankose — kuone perėmė įvesta karo stovis, didžioji ar didžiausioji sargyba. Nė koki įstatymai nieko negelbsti.

Prasidėjo bausis suėmimai nors mažiau-siai įtariamų žmonių. Kareivių būriai trankosi po visą Lietuvą, suėminėja, muša, kankina žmones, vagia, plėšia turtus; lupa mokesnius, uždeda tūkstančiais rublių pabaudas; klupdo prieš naujai įtaisytus caro paveikslus ir prisaikina žmones, jogei daugiau maišto nekelsi. Drąsiai gali sakyti, koksai tūkstantis lietuvių dabar sėdi Kalvarijos, Kauno, Vilniaus, Šiaulių, Panevėžio, Ūkmergės ir kituose kalėjimuose. Žinoma, mokesniai, ginklai, dalis revoliucionierių bus išrinkti tuo laiku, tūkstančiai rublių visokioms pabaudoms bus paimti.

Bet kas-gi toliaus bus? Ilgai kareiviais visą viešpatiją juk negali valdyt? Iškur-gi ims valdžia toliaus mokesnius, visą viešpatiją galutinai nuvarginusi? Jau dabar pasibaigus 1905 metams nesuveda galų su galais, nepri-tenka apie 800 milijonų rublių. Užsieniniai kapitalistai paskolių Rusijai nebeduoda. Iškur-gi valdžia tokiai netvarkai esant pinigų gaus? Tame tai jos ir pabaiga. Neturėdama pinigų kuo apmokės policijos ir žandarų gaujas, kareivių pulkus, valdininkų minias?

Turės valdžia vėl nusileisti. Atsiminkime, kad žiema tai blogiausias laikas revoliucijonieriams, kad pavasarį ir vasarą jie galės kur-kas pasekmingiaus su valdžia kariauti. Neužmirškime, kad pavasarį turi prasidėti visoje Rusijoje ūkininkų-mažžemių smarkus judėjimas, dvarų užgrėbimai. Ateis dar sunkios labai sunkios dienos dabartinei Rusijos

valdžiai. Tad būkime prie to prisirengę ir mes lietuviai.

Nenusiminkime, pereitų metų darbai ir aukos neužsiekais. Takai praminti, kelias aiškus. Žengkime drąsiai, bet kartu ir atsargiai toliaus!

Bet ne su viena caro valdžia turime kariauti. Jeigu norime ištikrųjų vesti Lietuvą prie autonomijos, tad turėsime susiremti dar su Lietuvos lenkais. Autonomiškai Lietuvai reikalingas yra centras. Kaip matyt iš nutarimų Vilniaus Seimo, tokiu Lietuvos centru gali būti tik Vilnius. Jisai yra senoviškas Lietuvos sostapilis, jame vidurys Lietuvos apšvietimo — čia buvo Vilniaus akademija ir universitetas, čionai ir tikėjimiškas Lietuvos vidurys — Aušros Vartų Panelė Švenčiausia ir Kalvarija, teiposgi ir krašto pramonės vidurys (dirbtuvės, pabirkai, geležinkeliai, prekyba). Čionai-gi išeina ir daugiausiai lietuviškų laikraščių ir knygu.

Lietuvių skaičius pačiame Vilniuje ir jo apygardoje nedidelis. Daugumas kalba lenkiškai, nors nemaža dalis moka ir lietuviškai.

Per paskutinius metus Lietuvos lenkai parodė nemažą darbštumą. 1905 metuose leido iš Vilniaus vieną laikraštį Kuryer Litewski, o 1906 metuose be tojo leis dar 5 — Zorza Wileńska, Przyjaciół Ludu, Towarzystw Pracy, Nowiny Wileńskie ir Gazeta Wileńska, taigi išviso 3 kasdieninius ir 3 savaitinius laikraščius, iš kurių tik kasdieninis Gazeta Wileńska žada būti prilankiu lietuviškam judėjimui; kiti-gi visi 5 — šovinistiški, t. y. ar mažiaus, ar daugiau eina ir eis prieš mūsų tautišką judėjimą. Reikia dar pridėti, kad po miestus ir sodžius lenkai kiek įmanydami skubinasi steigti lenkiškas mokyklas; lenkiški teatrai, koncertai, vakaruškos irgi plačiai Lietuvoje pasirodė. Vilniaus kunigijos valdžia, vyskupas Roppas, aiškiai stovi po lenkų pusei; pa-peikdamas tuos kunigus, kurie perskaitė iš sakyklos Vilniaus Seimo nutarimus, pavadino tuos nutarimus nekatalikiškais ir liepė kovoti prieš juos.

Taigi karas ir čionai pradėtas. Lietuvų ne daug-kas padaryta. Darbo turime daug, pajiegu mažai. Svetimo mes nenorime, bet ginti savo teises turime.

Žemės klausimas kaip visoje Rusijoje, teip ir pas mus kelia mažžemių ir bežemių kovą prieš didesnius žemės valdytojus. Kadangi Lietuvoje didžiama dvarponių lenkai, tai lietuviškai-lenkiški santikiai dar labiau susipainioja.

Tokiu budu matome, kad 1906 metais Lietuva turės kovoti:

- 1) su senąja biurokatiška Rusijos valdžia už gyventojų liuosybes — už lietuviškas mokyklas, už lietuvišką vietinę savivaldą, prieš visokius suvaržymus;
- 2) su lenkais šovinistais už lietuviškos kalbos teises ypač Vilniaus gubernijoje;
- 3) su dvarponiais už teisingesnį žemės paskirstymą.

Mažesnių kovų neskaitysime.

Ateina svarbių svarbiausi Lietuvos gyvenime metai. Jei mes jų prigulinčiai neišnaudosime, tai gal ne greitai susilauksime tokio gero laiko.

Reikalinga mums vienybės. Reikalinga sutraukti į Lietuvą kuodaugiausiai mūsų pajiegu. Tegul visi lietuviai, kurie jaučia tą svarbumą šios gadyinės, tegul visi jie pasirengia grįžti į Lietuvą ir stoti į kovojančių eiles!

Tegul niekas nesigaili tėvynės labai aukų! Tegul užsideda visi ant savęs priverstina mokesni!

Mums labiau reikalinga kova ne brauningais, ne bombomis, bet kitokiu darbu.

Pasiskubinkime paimti Lietuvos mokyklas į savo rankas, sutverkime stiprią Lietuvos Ūkininkų Sąjungą, Lietuvos dvarų darbininkų Sąjungą, Lietuvos mažžemių Sąjungą. Pasi-rūpinkime, kad reikale visa Lietuva stotų išvieno teip, kaip ji sustojo visa, kaip ji plati yra, pildyti Pirmojo Lietuvos Vilniaus Seimo nutarimus.

Ginklai kitoki gali būti reikalingi, bet paskutinioje.

Taigi, visi į darbą!

K. L.

Paskutiniai judėjimai Galicijos Rusinių arba Ukrainiečių.

Ukrainiečių, Rusinių arba Mažrusių (Malorosų) priskaito apie 20 milijonų, didelę jų dalis gyvena po Rusijos valdžia ir tik keletas milijonų yra Austrijoje. Tautiškas judėjimas pas Ukrainiečius jau gana seniai prasidėjo, bet ypač smarkiai jisai ėmė apsi-reikšti pereinantis 1905 metais. Matydami, kaip bruzdėte bruzda prieš despotišką caro valdžią yvairios Rusijos viešpatijos tautos, Ukrainiečiai neatsilieka nuo kitų. — Pakalbėsime apie Rusinų judėjimą Austrijos Galicijoje. Įdomus čia tas dalykas, kad kuone visos partijos, dar neseniai viena kitai teip priešingos: revoliucionėrai, social-demokratai, radikalai, demokratai ir klerikalai, užmiršo savo senus vaidus, pradėjo eiti išvien broliškai, kad tik savo tautai įgyti didesnius politiškas teises Rusijoje ir Austrijoje.

Didelę tautišką agitaciją tarp Rusinų varo demokratiškas dienraštis „Diło“, Lvove iš-einantis. Čia-gi išėjo neseniai pirma sąsiuva

ukrainiškos tautiškos partijos organo: „Samostijna Ukraina, szczomisiaczna czasopys.“ Ta partija dirba Rusijoje ir stengiasi, anot to laikraščio iškovoti savystoviją niekam nepriklausančią Ukrainą. „Trokštame — nėra čia ko slėpti — ginkluoto sukilimo, kad išliuosuoti Ukrainiečių tautą nuo ekonomiškos ir tautiškos vergijos.“ Tasai laikraštis kitoj vietoj skelbia būsiančios nepriklausančios Ukrainos konstituciją; už pavyzdį ima federatinę respuliką iš atskyrių kraštų susidedančią. Rusinų inteligentai rodo, kad tai ne svajonė, kad tai gali pasidaryti tokia Ukrainos respublika. Nereikia užmiršti, kad ukrainiečių yra į 20 milijonų, kad tie milijonai jau gerai jaučia, jog jie ukrainiečiai, ne rusai.

Lvove pradėjo rodyties dar „Moloda Ukraina“ (Jaunoji Ukraina), pirmženginis demokratiškas laikraštis, savaitinė socialdemokratiška „Wola“, radikališkoji „Svoboda“; Černiovicuose Bukovinoje tuo tarpu leidžiamas yra „Selanyn“ (Sodietis) — organas revoliucijinės ukrainiečių partijos.

Ne menką darbą Rusinų judėjimo atlieka prieinamai parašytos knygelės ir brošiūros.

Čia paminėsime keletą. Ukrainos revoliucijinė partija, kaip priedą prie „Selanyn'o“, paleido knygutę Demokratyczna respublika (Czerniwci, 1905); Socialdemokratiškos partijos išėjo — „Jak widobraty zemlu wid paniw i udiliw?“ (Lwiw, 1905. — Kaip atimti žemę nuo ponų ir nuo caro giminės?). Radikališkoji partija pradėjo spaudinti pilną eilę gerų politiško ir ekonomiško turinio knygelių: 1) Platforma ukrainskoj radykalnoj partiji. Lwiw, 1905), 2) „Czerwona kwitka. Zbirka wirsziw.“ (Lwiw 1905), 3) Leonido Jaroškos „Czomu u nas dosi nema dobroho řadu?“ (Dėlko pas mus suligšiol nėra geros tvarkos? — Lwiw, 1905), 4) Dolenkos „Chto narodowy wroch?“ Lwiw, 1905 (Kas tautos priešius?), 5) L. Jaroškos „Jak lude praw sobi dobuwajut?“ (Lwiw, 1905 — Kaip žmonės tiesas įgyja?), 6) M. Dragomanovo „Szwecarska spiřka“ ir daug dar kitų.

Lėšomis agitacijinės rinkimų draugijos „Narodnyj komitet“ išėjo storesnė knygelė „Procz z kurjamy, procz z panowaniam paniw, naj řyje zahalne, bezposredne, riwne i tajne prawo hořosowania!“ — L. Ciegielskio parašyta (Šalin su kurjomis, šalin su ponų viešpatavimu, sveika visuotinio, betarpiško, lygaus ir slapto balsavimo teisė!).

„Darbo žmonės — rašo toj knygelėj — nori jau kartą laimėt tokias teises, kokias

ponai, dvarponiai ir didžturčiai turi. Darbo žmonės reikalauja, kad parlamente ir seimuose sėdėt ir tikri sodiečių bei darbininkų atstovai, o ne tiktai patįs ponai, dvarponiai, griovai, kunigaikščiai, baronai, milijonieriai ir įvairūs jų tarnai, kaip tai ikišiol buvo.“

Darbo žmonėmis tasai rašytojas vadina rusinus sodiečius ir miestelėnus, ponai — tai Lenkų bajorija ir kapitalistai. Tokiu budu kova darbininkų prieš kapitalistus pasidaro Galicijos Rusinų srytise kova Rusinų prieš Lenkus. Kaip tik Rusinai laimės pilno visuotinio balsavimo teises, tad Lenkų viešpatavimas turės užsibaigti tenai. Tasai klausimas visuotinės rinkimų teisės yra visos Rusinų tautos klausimu, yra tautiškas dalykas pas juos.

„Lenkai, rašo Ciegielskis toj knygelėj — gerai žino, kad užstojus visuotiniui, lygiam, betarpiškui ir slaptam balsavimui bus galas jų lenkiškam, poniškam viešpatavimui. Jie žino, kad tuomet nė vienas Lenkas-dvarponis ne bus atstovu iš tų pavietų, kur Rusinai gyvena, bet tada ir Rusinas-sodietis ir darbininkas turės parlamente balsą.“

Rodo jisai į Rusijos atsitikimus: „Tenai — rašo jisai — pakėlė visuotinį streiką, sodiečiai-gi užpuolė ant caro, kunigaikščių ir ponų dvarų ir pradėjo atsiiminėti jų žemes sau. Į Rusiją atsidėję žiūri visos neužganėdintos Austrijos tautos: Rusiniai, Čekai, Slovakai, Slovėnai, Kroatai, Rumunai ir kiti. Kolaik Rusijoje nelaisvė viešpatavo, nebuvo reikalo krypties prie anos, bet jei Rusijoje laisvė bus, jei žmonės valdžią į savo rankas paims, tuomet visų skaudžiamųjų (Austrijos) tautų širdis prie Rusijos atsišauks.“

Kitoje vietoj rašo tasai rašytojas, kad „Lenkų ponai nori, idant mūsų kraštas, Galicija, nuo rinkimų reformos, nuo Vienos parlamento ir nuo jo ministerių visai būtų atskirtas. Lenkų ponai trokšta, idant iš Galicijos būtų padaryta grynai poniška Lenkija ir kad mūsų cessorius Kriokavoje, Vavelije — poniškai-lenkišku karalium apsivainikuotų!“

„Veltu jie to nori. Pasidarius Galicijai Lenkų karalybe, Rusinai pakeltų maištą, griebtųsi už dalgių, kaip tai Rusijoje dabar darosi. Rusijoje, Ukrainoj mūsų broliai veda kovą ir kraują lieja už savo teises. Taigi ir jūs, broliai, drąsiai ginkite savo teises!“

Toliau grąšina Lenkų ponams dvarponiams visuotiniu streiku, pataria Rusinams daryti susirinkimus, mingus, demonstracijas, procesijas. „Tegul žino ponai, kad sodiečių pajiegų niekint nepridera, tegul neskaudžia ponai sodiečių, nes Rusinai padarys raudonasias jūres iš dvarų ir gaisras apims visą kraštą!“

Tai vis atbalsiai Rusijos revoliucijos. Plačiai užsiima panaikinimas ponų, paskirstymas darbo žmonėms dvarų žemių, permainymas valdžios tvarkos. Revoliucija iš Rusijos persilieja per kraštus ir eina į kitas viešpatijas.

Plačiai pas Rusinus darosi susirinkimai, kur kalbėtojai aiškina gyventojų politiškas teises. Didžiausias susirinkimas buvo 11 sausio mėn. 1906 m. Bučače. Tam tikras komitetas, kur priguli kunigai Olesnickis, Bilinkevičius, notaras Tanackevičius ir daktaras Mogilnickis, paleido atsišaukimą, kur skelbia, kad lenkai už rusinių pinigų atpirko nuo valdžios karališkus Vavelio rūmus, atnaujino juos ir paveda Austrijos ciesoriui, kuris tenai Lenkijos karalium apsvainikuosias. Tokiu būdu lenkai nori prisikelti iš numirusių bajorišką Lenkiją. Rusinai turi prieš tai prieštarauti! Del to turi visi susirinkti Bučače. Be to, kunigai iš sakyklų ragino, kad rusinai pributų į Bučačo susirinkimą kuoskaitlingiausia.

11 d. sausio mėnesio pradėjo nuo pat ryto rinkties Bučače Rusinai, kaimiečiai, kunigai, inteligentai, darbininkai.

Apie 11 valandą prieš-piet Bazilijonų bažnyčioj buvo mišios ant intencijos, kad pasisektų susivažiavimas ir rinkimų reforma. Apie 2 valandą po pietų atvyko socialistai vedami d-ro Mosterio su raudonomis vėliavomis giedodami giesmę „Raudona vėliava“; Nuėję prie rotušės šukavo reikalaudami visuotinio balsavimo teisių.

Viešbutyje susirinkimą daryti valdžia neleido. Rusinai su kunigais, su parašais ant lentų — „Choczemo zahalnoho, bezposrednioho, tajnoho prava holosowania!“ (Norime visuotinio, betarpiško, slapto balsavimo teisių) ir „Choczemo znesenia kurji wyborczych!“ (Norime panaikinimo rinkimų kurių.) — nuėjo prieš rotušę ir susivienijo su socialistais.

Kalbėjo studentas Nazaruk, jis paaiškino, kad ministerija Gautšo duotų visiems pilnas balsavimo teises, bet ponai ir lenkų bajorai spirtė spiriasi prieš tai; jiems gaila tų privilegijų, kurias jie dabar turi. „Turime mės čionai parodyt, kad nesiduosime daugiaus skauti, kad turime įgyti pilnas balsavimo teises; jei valdžia nenorės jų duoti, tai turime verste priversti ją prie to — streiku, boikotu ir net kraujo praliejimu!“ Toliaus kalbėtojas patarė susirinkimui atsidėjus išklausti rezoliucijos, kuri bus ministeriui Gautšui nusiūsta. Jinai skamba šiteip: — Sodiečiai ir darbininkai visi be tautų skirtumo reikalauja:

1) Visuotino, slapto, betarpiško ir lygaus balsavimo teisių.

2) Padalinimo Austrijos į atskyras etnografiškas provincijas pagal gyvenančias joje tautas.

3) Padalinimo Galicijos į lenkišką ir į rusinišką nuo Sano ir Visloko upių iki Rusijos sienų.

4) Priskyrimo šiaurinės Bukovinos ir šiaurinės Vengrijos, kur gyvena rusinai, prie rusiniškos Galicijos.

5) Įvedimo rusiniškos kalbos į mokyklas ir į valdžios vietas rytinėje Galicijoje.

6) Rusiniško universiteto — Lvove.

Visa rezoliucija*) priimta šukavimais: „tak choczem o!“ (teip norime!).

Paskui minia, apie 6,000 žmonių, nuėjo pas pavietinės tarybos rūmą; vėl karštai kalbėjo Nazaruk išrodydamas Rusinų tautos skriaudas, užbaigė šiais žodžiais: „daj, Bože, szczobyšte w korotkim czasi toto misce, hde zbyrajut sia pany, zakryły waszymy szapkamy i kozuchamy, a z paniw i ślidu ne zistało!“ (Dieve, duok, kad neužilgo tą vietą, kur susirenka ponai, uždengtumėt savo kepurėmis ir kailiniais, o nuo ponų kad nė ženklo neliktų!)

Nuo ten minia nuėjo pas storastą (pavieto viršininką), kuriam norėjo perduot savo nutarimus. Storastos nebuvo.

Tad visi dainuodami: „Ne pora słuzyty moskalewy i lachowy“ (Ne dabar tarnaut maskolui ir lenkui!) nukeliavo pas namą Burzynskio sekretoriaus pavietinės tarybos, kur kačių muziką padarė ir šaukė: „Hańba, precz Burzynskij, zabyraj sia widsy!“ (Gėda, laukan eik Burzynski, išsikelk iščia).

Iščionai visi nuyko pas griovo Potockio rūmus. Kalbėjo d-ras Mosleris, papeikė griovus Potockius. Minia pašūkavus: „Prećz, kańba, my was nauczymo!“ (Šalin, gėda, mės jus pamokysime), grįžo atgal į miestą, giedodamatai, „Czerwonyj prapor“ (raudona Vėliava), tai, „Ne pora słuzyty.“

Atkeliavusi prie rūmo Rusinų skaityklos („Ruška besida“) dar kartą pašūkavusi: „šalin su pavieto valdžiomis, gėda!“ išklausė dar vieno kalbėtojaus; jam pabaigus girdėt buvo grasinimai: „my jencze raz pryjdem, ale tohely krow bude sia liła!“ (mės dar kartą ateisime, bet tuomet bus kraujo praliejimas!); potam pradėjo skirstyties.

*) Tie nutarimai panašūs į nutarimus Didžiojo Lietuvių seimo, kuris buvo Vilniuje 4 ir 5 Gruožio m. 1905 m.

Teip dedasi pas Galicijos Rusinus. Bet ir visai Austrijai su Vengrais Rusijos revoliucija nepasiliko be ženklo. Revoliucijinis judėjimas vis labjaus ima platintis. Visos nuskaustos Austrijos tautos reikalauje reikalauja visuotinio, betarpiško, lygaus ir slapto balsavimo rinkimuose į Vienos parlamentą. Tam priešinosi Lenkų ir Vokiečių ponai, nes jie naujai rinkimų teisei įvykus nustotų dalies savo balsų. Valdžia Austrijos jau sutinka duoti gyventojams pilnas balsavimo teises.

Vengrai visai nori nuo Austrijos skirties.

Čekų anarkistų kongresas Pragoj 25 ir 26 d. gruodžio mėnesio 1905 m. reikalauja panaikinimo kariumenės ir federatyviškos Čekų respublikos.

Kroatai irgi nori įsikurti nepriklausančią Kroatų valstiją. Rumunai Vengrijos priešinasi prieš Magyarus (Vengrus), Vengrų užgrėbimus, žada visai išvyt iš Zibenbirgijos ir iš pietinės Vengrijos, kur Rumunai gyvena. Esti tankus susirėmimai Čekų ir Italų su Vokiečiais; neseniai buvo Pragoj, Brne, Vienoje, Insbruke ir Trijeste aukščiaus aprašytieji Rusinių sujudimai. — Tai vis ženklai, kurie rodo neužilgo didelę audrą būsiant Austrijos ir Vengrijos viešpatijose.

Kas gali atspėti, gali revoliucijiniai sumišimai apimti ir visą Europą. Matyt, greit sulauksime ramių laikų.

St. Jūreivis

Teisingas Žemės Valdymas Lietuvoje.

Ne mažai yra žemės Lietuvoje. Tik vienoje Kauno gubernijoje priskaityta 3 milijonai 650 tukstančių dešimtinių suviršum.

Kas-gi valdo tuos milijonus dešimtinių?

Bajorams (dvarininkams) priguli apie 1 milijonas 800 tukstančių dešimtinių, 167 tukstančiai valdžiai ir kunigijai, o 1 milijonas 675 tukstančiai — valstiečiams.

Taigi, didesnė pusė Kauno gubernijos yra dvarininkų ir valdžios rankose, mažesnė-gi pusė lieka valstiečiams.

Visų bajorų Kauno gubernijoje užrašyta apie 80 tukstančių galvų, tad ant vienos bajoriškos galvos išpuola viršaus per 20 dešimtinių žemės, arba ant vienos bajoriškos šeimynos, iš 5 žmonių, bus po 100 dešimtinių žemės.

Valstiečių-gi skaitosi gubernijoje 1 milijonas 100 tukstančių, taigi vienai valstiečio galvai neišeina nė pusantros dešimtinės, arba vienai valstiečio šeimynai (iš 5 žmonių) bus tik apie 7 dešimtinės.

Matome, kad bajorai-dvarponiai, kurie patys visiškai žemės nedirba, turi žemių dau-

gybes, kiti net po kelis tukstančius dešimtinių. Yra ir tokių dvarponių, kurie nė matyti nemato savo dvarų; jiems tik pinigų užveizdos siunčia į užrubežį, kur jie smagiai sau gyvena.

Valstiečiai-gi, darbo žmonės, kurių praktiku visa žemė persisunkusi, tos žemelės vos tik pramitimui teturi. Kiti-gi nė sklypelio žemės neturi; tokių yra Kauno gub. per 210 tukstančių; jie, žinomas daiktas, svietmas žemes dirba, kaip bernai ir samdininkai. Apie 200 tukstančių valstiečių valdo žemės gabalus mažesnius, neg nuo 3 dešimtinių. Aiškus daiktas, kad daugumas tokių žemės valdytojų iš savo žemės išmisti negali ir turi kartas nuo karto parsisamdyti pas kitus ant darbo. Išeina, kad bent 400 tukstančių valstiečių Kauno gubernijoje arba visai žemės neturi, arba turi jos permažai. Tiek pati valdžia priskaito. Mokinti-gi vyrai, kaip A. Kaufmanas*), atranda, kad Kauno gubernijoje bežemių ir mažžemių valstiečių yra dabar 488 tukstančiai, taigi apie 500 tukstančių galvų arba netoli trečia dalis visų gyventojų.

Žinoma, ne visi čionai paskaityti, yra daug kitų gyventojų, kurie irgi žemės nevaldo. Neturi žemės ir miestelėnai (žydai), miestų ir pabriukų darbininkai, valdininkai, kareiviai. Bet apie juos nė nekalbame. Jie žemės patys nedirba, užtai turi kitokius užsiėmimus. Kalbėsime tik apie valstiečius, kurie žemę dirba.

Iš viso Kauno gubernijoje žemės darbo žmonių arba valstiečių priskaityta 1 milijonas 100 tukstančių, iš jų apie 500 tukstančių neprūpinti užtektinai žeme; tad iš 11 valstiečių 6 turi žemės užtektinai, 5-gi arba visiškai neturi žemės arba permažai.

Teip yra Kauno gubernijoje.

Ne geriaus einasi su žeme ir kitų Lietuvos dalių valstiečiams. Visur jie žemės turi permažai, nes didžiumą žemės dvarai ir valdžiai apėmę laiko.

Suvalkų gubernijoje gana daug geriausios žemės priguli majoratams. Visoj gubernijoje yra apie 80 didelių dvarų, kuriuos Maskolių valdžia per lenkmečius išdalino savo jenerolams už tai, kad jie daugiausiai žmonių kraujo praliejo ir daugiausiai spaudė gyventojus. Majorato valdytojui mirus dvaras ne visiems vaikams tenka, bet vyresniamjam įpėdiniui; lotyniškai jisai vadinasi *major natu* (vyresnysis); nuo to paeina majoratų vardas.

Majoratams Suvalkų gubernijoje priguli apie 106 tukstančiai margų.**)

Majoratų savininkai daugiausia nė ne-

*) Žiur. rusiškame laikr. *Право*, № 1, 1906 m.

**) Suvalkinis margas truputį didesnis už pusę dešimtinės.

mato savo dvarų, parsamdo juos Vokiečiams, Žydams, Lenkams; šie pinigūs jiems siunčia ir valdo dvarus.

Girių majoratams priguli netoli 40 tukstančių margų.

Majoratai — tai aiškus plėšimas. Mūsų žemė plėšte išplėšta šaliai ir atiduota maskoliams mūsų prispaudėjams arba jų giminėms. Čia jau visiems matoma baisi neteisybė.

Kurkas daugiaus dvarų Suvalkų gubernijoje priguli privatiškiems ponams — dvarponiams. Viską suskaičius pasirodo, kad bent trečia dalis žemės Suvalkų gubernijoje dvarponių rankose.

Yra dar Suvalkų gubernijoje 2599 margai teip vadinamos pokuniginės (poduchovnoj) žemės, t. y. atimos nuo kunigų. Tokią žemę valdžia parduoda tik pravoslavams.

Valdžiai dar priguli Suvalkų gubernijoje apie 360 tukstančių margų girių.

Vilniaus gubernijoje, anot A. Kaufmano, yra 661 tukstantis bežemių ir mažžemių valstiečių, tai bus daugiaus, kaip trečdalis visų gyventojų. Ir Vilniaus gubernijoje beveik pusė žemės dvarponių ir valdžios rankose.

Jeigu pažirūrėsime Kurše, Gardino gubernijoje ir tolymesnėse viešpatijos gubernijose, tai visur pamatysime tą patį, kitur rasime dar blogiaus.

Tie, kurie žemę dirba, arba visai jos neturi, arba permažai; o kad kas ir daugiaus žemės įgijo, tai vistiek retai iš vargų išsina.

Už tai tie, kurie nėra piršto prie žemės neprikiša, tie daugiausia turi aprėpę didelius dvarus ir girias, viso ko pertekę, nieko neveikia ir puikiai gyvena. Tokiems dykaduoniams ir valdžiai apie pusę Lietuvos žemių priguli. Ar tai teisinga?

Tai yra baisi neteisybė ir žmonių skriauda.

Maskolių valdžia pasisavino daugiausia girias. Valdo jas tam tikri giriniai valdininkai, daugių daugiausia atėjunai maskoliai. Valdžiai nerupi vietinių gyventojų reikalai, ji tik stengte stengiasi kuodaugiausia iš mūsų girių sau pelno išversti. Kas valdžiai galvoj, kad ukininkas neprieina prie girinės medžiagos, kad jo triobos sulužę arba, kad jis kuro pristigęs savo grinčioje šalčiu stimpa? Maskolių valdžiai, sakau, pirmučiausia pelnas rupi. Mūsų girias ji naikina ir parduoda kapitalistams didelėmis partijomis. Ir išsina teip, kad vietiniai gyventojai savo reikalams girios neturi, už tai mūsų girios kasmet plaukte plaukia Nemunu į svetimas šalis.

Svetimiems girios ištenka, o saviškiems — nėra. Ar tai teisinga?

O kiek mės visokių štriuopų permokame už girias? Radau vienoje valdžios išleistoje knygutėje, kad gale 1891 metų Suvalkų gu-

bernijoje nepaimta štriuopų už girias 159 tukstančiai rublių. O kiek paimta, nepasakyta. Ką-gi kalbėt apie kitokius mažesnius girių dalykus? Apie ganevas, apie žagarus, kelmus; durpes, samanas, grybus ir uogas? Valdžia prie visko kišasi. Viską turi žmogus brangiais pinigais nusipirkti. Pavargėliams, reikalais suspaustiems nėra nei palengvinimų, nei pasigailėjimo.

Neteisingas yra žemių valdymas, bet negeresnis ir girių.

Pagalvokime dabar, ar negalima būtų žemės ir girių valdymas geriaus, teisingiaus sutaisyti, kad nauda tektų tiems, kurie žemę dirba, o ne dykaduoniams.

Ponai, kunigai, valdžios tarnai dažnai pasakoja, kad kitaip nėra negali būti, kad negali visi turtingi būti, kad žemės visiems neužtektų, kad gyventojų esą perdaug, o žemės permažai.

Tuojaus paregėsime, kad tai neteisybė. Grižkime prie skaičių.

Neaprupintų žemė valstiečių Kauno gubernijoje yra 488 tukstančiai. 4 dešimtinių žemės užtenka kiekvienam žmogui. Tad reiktų jiems apie 2 milijonu dešimtinių. Dvarponiams priguli derlingos žemės, be girių, per 900 tukstančių dešimtinių. Tiems-patiems valstiečiams 1 milijonas 100 tukstančių dešimtinių sviršum. Sumetę abudu skaičių į daiktą gauname per 2 milijonu dešimtinių. Taigi žemės visiems užtektų.

Galime dar ir kitaip paskaičiuoti.

Kauno gubernijoje išviso yra 3 milijonai 650 tukstančių dešimtinių žemės. Atmeskime 200 tukstančių dešimtinių ant ežerų, upių, kelių, ir ant kitų nederlingų vietų, tad liks 3 milijonai 450 tukstančių. Žemės darbo žmonių Kauno gubernijoje priskaityta 1 milijonas 100 tukstančių; pridėkime dar prie tos sumos 50 tukstančių bajorų, kurie patys žemę norėtų dirbti, tad turėsime išviso visoj gubernijoje 1 milijoną 150 tukstančių žemės darbo žmonių. Padalinkime aną žemės sumą ant šitos, apturėsime po 3 dešimtinės (netoli 6 suvalkinius margus) ant kiekvieno žmogaus. Tiek gautų žemės ne tik kiekvienas vyras, bet ir moteriškė, ir mergelė ir žindomas kudikis. Ant vienos šeimos išsina po 15 dešimtinių, skaitant po 5 žmones į vieną šeimyną. Gana būtų.

Matote, kad ir teip skaitant žemės visiems užtektų. Neteisybę sako tie ponai ir kunigai, kurie nori jums įkalbėti, jogei žemės jau permažai esą visiems.

Kaip-kada tie patys dvarų apgynėjai dar bando pasakoti, kad niekad kitaip nebus,

kad jau paties Dievo teip leista — vieniems vargą vargti, kitiems anų prakaitu tukti. Suprantama, kad su Dievu nepasibarsi.

Ale bereikalingai tie ponai žmonių kaltes ant Dievo verčia. Žinokite, kad ne Dievas, bet žmonės sudarkė žemės valdymą. Jie sugadino, jie gali ir pataisyti.

Pažiūrėkime į kitas šalis; argi visur teip yra? Ne, toli ne visur žemė teip ne lygiai tarp žmonių paskirstyta.

Štai Danijoje, Olandijoje*) arba tolimose Australijos salose Naujojoje Zelandijoje*) — žemės valdymas daug geriaus sutvarkytas, daug mažias tenai neteisybių.

Tad Dievas tenai nesipriešina užvesti geresnę tvarką ant žemės. Kodėl-gi Viešpatis viešpačių jau teip būtų užsirustinęs ant mūsų dievobaimingos Lietuvos?

Imdami Dievo vardą — bereikalingai tie ponai nori mums — tik akis apdumti.

Žemės valdymas pačių žmonių gali būti permaintytas. Dievas tam nesipriešina.

№ 10 „Nedeldienio Skaitymo“, 1906 m. randame Kauno vyskupo raštą, kur žmonėms beturčiam grasina, kad nę mislyti ne mislytų apie dvarų žemes, nes tai esą būtų prieš Dievo prisakymus: „Nevogk! ir negeisk svetimo daikto!“ Argi nesupranta vyskupas, kad perėjimas dvarų žemių į beturčių rankas, tai ne vagysta, bet sugrįžimas pavogto daikto į rankas tų, kam tasai daiktas tikrai priguli? Tad kas-gi čia prasikalto prieš Dievo prisakymus?

* * *

Kad žemė dabar Lietuvoje neteisingai paskirstyta, tai visi jau matome.

Ale kas gali naują teisingesnę tvarką padaryti?

Girdžiu jau, kad kiti tuoj atsakys: „Ugi caras kam? jis tai gali padaryti!“

Yra dar tokių tamsuolių, ypač iš senesniųjų kaimiečių, kur lygiai teip mislija:

„Viskas, esą, priguli ciesoriui, ir žemė, ir girios, ir žmonės. Užsimanė ciesorius per Lenkmetį atimti nuo ponų žemes, atėmė, išdalino muzikams ir gana. Verta dabar vėl ciesoriui tik panorėt, ir vėl nuo dvarų žemės paims ir duos tiems, kurie ciesoriaus klausys. Reikia tik ciesoriaus nužemintai prašyti, o jisai ir žemės duos ir mokesnius numuš! Ciesorius — tai žmonių tėvas!“

Gerai tiktai, kad tokių avinų, kurie teip kalba, pas mus Lietuvoj kasdien vis mažias ir mažias randasi.

*) Patariu pasiskaityti apie tai knygutes: 1) Olandijos Ukinkai, 1906 m. ir 2) Naujoji Zelandija, 1905.

Nišmanėliai! Ar jie nežino, kad žmonės už tas gautas nėra nuo ciesoriaus po baudžiavai žemes jau 3 kartus užsimokėjo? Ar jie nesupranta, kas tai yra išperkantieji mokesniai arba „vikupai“ ir čyžės?

Teisybė, caras nuo 1906 metų numušė tuos „vikupus“ ant pusės, o nuo 1907 metų visai panaikįsiąs. Ale, sakau, jau 3 kartus tais „vikupais“ žemė jų išpirkta.

Ir tai gerumu caras ir „vikupų“ būtų dar ilgai nenaikinęs. Bet smarkūs sodiečių sumišimai 1905 metais, dvarų ir girių užgrėbimai, verste privertė carą padaryti nors šiokią-tokią žmonėms nėra malonę. „Panai-kinu jums, muzikai, vikupus, ale užtai bukite geri, negrėbkite dvarų, klausykite policijos ir žemskių načelnykų“ — pasakė caras.

Kaip visur melas, teip ir čia tuojuas tas pats pasirodė. Vikupus nėra panaikinta, ale tai carui nę kiek nekaštuoja. Ko nepaims iš žmonių tais vikupais, tą išlups kitokiais mokesniais. Ar žinote, kad jųs jau vėl dvi-gubai mokate vikupus, tik kitokiu vardu.

Jau uždėta išnaujo visokios banderolės ir akčyžės ant degtukų, ant mielių, ant žibalo, ant pabrių, ant tabako, ant alaus, gal ne užilgo užsidės ant poperos, ant druskos ir tt.

Vikupų numažinimas ar panaikinimas tai tikras pasityčiojimas caro ir jo valdininkų iš tamsių žmonių.

Ne, ne dovanai žmonės gavo po baudžiavai žemes. Ne, ne caras jas geruoju noru davė, bet lenkmetis prie to privertė, baimė, kad sukilę žmonės visiškai caro nuverstų.

Neduos jums caras savo geru noru ir dabar nę sklypelio žemės.

Nēr ko nuo jo laukti.

Štai, ką pasakė 1 d. Vasario 1906 m. dabartinis Rusijos caras Nikolajus II Kursko gubernijos sodiečiams: „Turite žinoti, jogei kiekviena savastis yra nepalytėtina. Dvarponių žemė, dvarponiams priguli, lygiai teip pat, kaip jųs žemė, priguli jums. Kitaip negali būti. Noriu, kad jųs apsakytumėt tai saviems kaimynams. Jūsų reikalai man brangūs. Aš jais rupįsiuos, kaip rupinosi, amžiną atsilsį, mano tėvas.“

Taigi ar neaišku nors iš tų caro žodžių, jog bežemiams ir mažžemiams nēr ko nuo caro žemės laukti.

Juokai tik ima skaitant, kad caras Nikolajus rupįsis valsčionių reikalais teip, kaip jo tėvas.

Argi męs nežinome, kad caras Aleksandras III engkte engė valsčionis, kad davė jiems budėlius žemiečių viršininkus, pavedė žandarams, popams ir policijai? Geras rupesnis! Nēr ką sakyti!

Ale gerai ir žinoti nuo paties caro Nikolajaus II, jog ir jis savo tėvo takais norėtų eiti.

Negali ir laukti nuo caro, kad jis vargdiečiams žmonėms duotų nuo dvarų žemės. Caras pats yra didžiausias dvarponis. Jam priguli apie milijonas dešimtinių derlingiausios žemės. Teip, kaipgi galite geisti, kad caras savo ir kitų dvarponių žemes atiduotų valstiečiams.

O ar žinote, kas prie caro stovi? Tai vis ministeriai, jenerolai, augštieji valdininkai — vis tai dvarų valdytojai. Be jų patarimų caras nė žingsnio nedaro. Kaip jie nori, teip carą paėmę už nosies vadžioja. Niekados jie carui nedaleistų varguoliams dvarų žemes atiduoti. Ar nematome, kas dabar dedasi Latvijoje ir Rusijoje. Žmonės buvo dvarponius išsiginę ir buvo jau pradėję jų žemes ir girias valdyti. Kaip tik atsipeikėjo caras su savo valdžia, tuojaus nusiantė į tas vietas kareivių pulkus ir ėmė skerste skersti žmones už tai, kad jie norėjo teisingesnę, geresnę tvarką pas save padaryti. Nors Lietuvoj nebuvo dar dvarų užgrėbimų, bet caras jau pasiskubino ir ant mūsų kareivių ir policijos gaujas užleisti. Kas dabar dedasi, patįs gerai žinote, nēr kas čia pasakoti.

Ne žemės, bet nagaikų, kulkų, kalėjimų, Sibiro galite nuo caro tikėtis.

O gal dvarponiai patįs žmonių pasigailėję atiduos nors dalį savo žemių vargdiečiams žmonelėms?

Apie tai nēr ko ilgai ir kalbėti. Štai Maskvoj neperseniai susirinkę dvarponiai nutarė, kad muzikams reikią stiprios valdžios, kuri turi dvarus nuo užpuolimų sergėti; muzikai-gi, jei jiems žemės permažai, gali, girdi, į Sibirą kelties.

Tą patį sako ir Lietuvos dvarponiai. Štai irgi neseniai Vileikoje susirinkę dvarininkai pripažino, kad dvarai, tai yra šventa dvarininkų savastis; niekam nevalia esą prie dvarų kištis.

Ne, nesulauksite, kad dvarponiai aprupintų žeme varguolius.

Gal kunigai padės pavargusiems valstiečiams įgyti žemę! Paregėkim, kaip jie apie tai kalba.

Vilniaus katalikų vyskupas baronas E. Roppas pradžioj 1906 metų sutvėrė teip vadinamą konstitucinę-katalikų partiją; išleido ir programą tos partijos, kur terp kitų dalykų pasakyta, kad reikėtų bežemiams ir mažžemiams valstiečiams žemės duoti. Galima, girdi, su valdžios pagelba jiems už banko pinigų pripirkti žemės.

Tokius bankus žada valstiečiams ir maskolių valdžia. Jos atsišaukimuose tankiai

randi patarimus valstiečiams: „nurimkite, nesikelkite prieš valdžią, maištininkus išduokite valdžiai, palaukite, per bankus žemės prisipirksite, kiek tik jums reikės!“ Teip Trakų bajorvedis Karavajevs*) žada valstiečiams valdžios vardu, buk jie neužilgo galėsį pasiskolinti iš banko net 9 dalis pinigų žemei nusipirkti; kas turi 100 rublių, tai iš banko galės prisiskolint žemei nusipirkti iki 900 rublių; teip kalba tasai bajorvedis.

Ale čia aiškus suvadžiojimas. Perdrąšiai jau meluoja tasai Trakų bajorvedis. Bankas supirkdamas dvarus baisiai pabrangintų žemę ir jos niekas nebeįpirktų. O iškur bankas pinigus ima? Juk iš tų pačių žmonių. Ir po baudžiavai valstiečiai per bankus nors ir per kitokius išsipirko nuo dvarų žemes ir permokėjo 3 kartus. Iš dalies per tai ir dabar jie negali iš vargų išbristi.

Per tokius bankus žemės alkstantieji žmonės ne ką pelnys.

Ale ir nuo tokio menko užmanymo toliaus vyskupas Roppas atsisakė, kad ne kelti prieš save dvarponių. Toliaus tai kunigų partijai tik katalikybė ir kunigai rupėsia. Apie pataisymą žemės valdymo jau nė kalbėti ji nekalba.

Seinų administratorius, pralotas Antonavičius, 1905 metais savo aplinkraštyje į kunigus aiškiai pasakė teip, kaip ansai Trakų bajorvedis, tik apie banką turbūt pralotėlis dar nežinojo. „Atiduokite ciesaui, kas ciesaiaus, kunigui, kas kunigo, dvarponiui, kas dvarponio; klausykite savo ponų ir valdžios, naikinkite, išdavinėkite valdžiai bedievius; nes kitaip nepreisite į išpažintį; dirbkite, melskities, ir bus gerai.“

Kauno vyskupo laikraštis „Nedėldienio Skaitymas“ skelbia tokį-pat mokslą. Visai-gi neseniai Kauno vyskupas išleido tokį-pat aplinkraštį, kaip ir Seiniškis pralotas Antonavičius.

Ne, vyručiai, kunigai žemės gaut jums nepagelbės. Teisybė, yra keletas dorų išmintingų kunigų, kurie norėtų varguolius sušelpiti, bet tokių kunigų labai mažai ir jiems kiti neduoda darbuotis. Paklauskite, ar daug kunigų sėdi dabar kalėjimuose? Kodėl valdžia jiems nieko nedaro?

Aiškus daiktas, už tai, kad jie neina prieš valdžios prispaudimus, kad jie valdžiai padeda.

Didelė didžiūma mūsų kunigų ne su avėlėmis, bet su vilkais. Nēr ką ant jų tikėtis.

* * *

Pažiūrėsime, ką-gi sako apie žemės val-

*) Žiūrėk į „Lietuvos Ukininką“ Nr. 3, 1906 m.

dymą kitoki žmonės, tikri varguolių užtarytojai.

Yra visame sviete išsiplatinusi partija Socijaldemokratų, kuri pirmųjų pirmiausiai beturčiais rupinasi.

Jie šiteip mokina:

„Jums valstiečiams nėr ko daugiau laukti, kaip tik pastoti dvarų bernais, beturčiais, bežemiams. Jei kas ir turite žemės, tai ji turi pereiti į dvarponių rankas. Jūs to nenorite, bet tai vistiek, teip turi būti. Kuo greičiaus teip pasidarys, tuo bus geriaus. Dvarai turėdami didelius žemės plotus su mašinių pagelba ir su jūsų rankomis užves puikią ukį, žemė duos daug daugiau vaisių, nėg jums valdant mažais gabalais. Jūs-gi, beturčiais, dvarų darbininkais bevirdami, turite rupintis apsišviesti, susiprasti, tvirti savo darbininkišką draugijas, turite prisidėti prie Socijaldemokratų partijos ir eiti išvien su visų šalių darbininkais. Kada ateis tam tikras laikas — turtai bus nedaugelio didžturčių rankose, laukų ir miestų darbininkai-gi bus užtektinai susipratę ir susivieniję — tada virs visai kitokia tvarka ant svieto. Darbininkai paims valstijų valdžią į savo rankas, duos įstatymus, kad toki daiktai, kaip mašinos, pabirkai, žemė, girios, vandens prigulėtų visiems gyventojams. Turtai prigulėtų visiems gyventojams. Žemė, pabirkai ir kitokios darbo vietos ir įrankiai negalės būti nė perkami, nė parduodami, nė užstatomi, nepriklausys nė dvarponiams, nė pabirkantams, bet visai valstijai, visiems gyventojams. Pagerintos mašinos kaip pabirkuose, teip ir laukuose, didžiai palengvys žmogaus darbą — darbininkams reikės tik keletą valandų per dieną dirbti. Visko visiems užteks. Nereikės varžyties už duonos kąsnį ir už žemės gabalą. Nebus ponų ir jų tarnų. Nereikės nė karų varyti, nė vienam kitą apgaulinėti. Tada tik galės būti ant žemės tikra lygybė, liuosybė, brolybė!“

Teip pranašauja socijaldemokratai. Kada tos permainos įvyks, nė vienas galvočius negali pasakyti.

Šiuo-gi tarpu socijaldemokratai mažai ką žemės darbo žmonėms prižada. Tikriems bežemiams, jau pastojusiais dvarų ar didesnių ukininkų bernais, pataria ir padeda vienyties, šviesties, reikalaut didesnių užmokesnių, geresnio maisto, geresnių butų, trumpesnio darbo.

Visiems-gi prižada iškovoti lygias gyventojų ir žmonių teises ir liuosybes, kad nebūtų persekiojimų ir nelygybių. Žemės duoti tiems, kurie žemę dirba — socijaldemokratai dabar neapsiima. Ukininkų reikalais ne labai nori nė užsiimti.

„Męs remiamies ne ant smulkiųjų savininkų, ne ant ukininkų, ne ant smulkiosios buržuazijos, bet ant darbininkų luomo“ — teip sako socijaldemokratai.

Taigi ir nuo socijaldemokratų negalite tikėties apturėsia žemę.

Pasak jų, bus kada-tai jums gerai, bet kada, nežinia; dabar-gi turite virsti didžturčių bernais ir stoti į kovojančias proletarijų (beturčių) eiles už tolimą laimingesnę ateitį.

Yra dar mokslinčiai, kurie šiteip sako: — Žemė turi prigulėti tam, kuris ją dirba ir iki jis ją dirba.

Dirbi žemę, štai tau žemė. Lioveisi dirbęs, atiduok žemę tai kuopai, nuo kurios buvai gavęs. Ji-gi ras kitą, kam perduoti žemę.

Kas-gi žemę dirba, tam turi ir visas uždarbis prigulėti. Nė vienas ponas negali svetimo uždarbio savinties. Ponai, jei nori žemę laikyti, patys turi ją ir dirbti. Žemė negali būti nė užstatyta, nė parduota, nė pamsamdyta.

Visa žemė, su giriomis, su pelkėmis, su vandenimis turi visiems krašto gyventojams prigulėti.

Taigi pirmučiausiai žemės valdymą prižiuri valstiečių kuopa. Visi kuopos gyventojai turtingi ir beturčiai, vyrai ir moters, kas tik turi 20 metų amžiaus pabaigęs, susirinkę nutaria, kaip turi visa kuopos žemė valdyties, kam ir kiek žemės reikia duoti, koki pagerimai turi būti užvesti ir t. t. Toliau gyventojai valsčiaus arba gminos susirinkę, visi pilnamečiai ir pilnateisiai, padaro tvarką valsčiaus žemėms ir girioms. Visas žemes, kurios priguli prie pavietų, valdo per savo išrinktuosius visi pavieto gyventojai.

Gubernijos žemės vėl per gyventojų išrinktuosius sutvarkina visi gubernijos gyventojai. Viso-gi krašto žemės, girios ir vandens valdosi viso krašto seimo, išrinkto visuotiniu, lygum, betarpišku ir slaptu balsavimu.

Teip turi valdyties ne vien žemės dalykai, bet visi krašto dalykai — mokesniai, mokyklos, keliai, gyventojų apsiginklavimas, ligonbučiai, teismai ir kiti krašto reikalai.

Visa valdžia turi visiems krašto gyventojams prigulėti.

Tada tiktai galėtų įvykti teisingesnis žemės paskirstymas terpu gyventojų.

Teip mokina tie žmonės. Teip būtų ir teisinga. Teip turime ir męs Lietuvoje stengties padaryti.

Žinoma, pilnai to visko teip greitai neįvykdysi.

Bet dalį to darbo ir dabar jau galima atlikti. Ir dabar galima duot žemės betur-

čiams ir pataisyti žemės valdymą visiems. Reikia tik atsiminti, kad iki bus ant mus caro valdžia, tai nėra ką ne pradėti žemės tvarkinti. Caras neduos.

Pirmučiausiai reikalinga caro jungas nuo savęs nusikratyti, nes caras su savo činovnykais niekadis neduos žmonėms teisingai žemės pasiskirstyti. Reikia rūpintis, kad krašto valdžia būtų visų gyventojų rankose.

Taigi reikalinga mums Lietuvos savyvalda arba autonomija, su seimu Vilniuje išrinktu visų Lietuvos gyventojų.

Kada visi žmonės turės savo rankose valdžią, tik tada galės užvesti pas save teisingą žemės valdymą, tik tada galės gerus sau įstatymus leisti. Dvarponiai kartu su caru spirte spirsis, kad tik neduoti žmonėms savo dvarų. Ale jei žmonių rankose bus visos Lietuvos valdžia, jei Vilniaus seime bus didžiama pačių žmonių atstovų, tai ką dvarponiai galės padaryti, turės klausyti, ką didžiama seimo nutars. Perdaug ir dvarponiams nėra ko bijoties. Nereikia mislyti, kad dvarų žemės bus tuojaus imte atimtos ir valstiečių kuopoms paskirstytos.

Nereikia manyti, kad valstiečiai turi dabar tuojaus išvyti dvarponius, paimti dvarus į savo rankas ir savaip tuojaus viską sutvarkyti.

Ne, tokių patarimų mes neduodame ir persergstame nuo tokių pasiūlymų.

Naujas teisingesnis žemės valdymas gali pamažu, ramiu keliu įvykti.

Kada Lietuva pati valdysis, kada bus nūgriautas caro jungas, tad visa krašto valia bus Lietuvos Seimo rankose.

Tasai seimas aprūpys visus mūsų krašto reikalus. Žemės valdymą jisai irgi sutvarkys.

Naujas būsiantis Lietuvos žemės valdymas mums šiteip išrodo:

Lietuvos Seimas įtaiso tam tikrą žemės išteklių arba fondą, iš kurio duosis žemę mažaturčiams ir beturčiams valstiečiams ant nesunkių išmokėsių.

Pirmučiausiai į tą žemės išteklių pereina visos žemės ir girios ir kitoki turtai, kurie dabar priguli carui ir jo giminėms ir dabartinei Maskolių valdžiai. Prie to paties priguli ir majoratai ir pokuniginiai turtai ir cerkvių žemės. Tai buvo ir yra visos Lietuvos savastis ir viskas turi būti sugrąžinta be kokio atlyginimo. Neteisinga būtų duoti kokį nors atpildymą už tai.

Toliau Lietuvos Seimas turi paskirti, kiek daugygių daugiausiai žemės gali valdyti vienas krašto gyventojas. Kokia yra kraštui nauda, jeigu vienam dvarponiui priguli kelios dešimtys tūkstančių margų? Geresniam ūkio vedimui irgi toki plotai nereikalingi. Būtinai

reikalinga, kad vienas žmogus negalėtų per daug žemės turėti.

Kokį didumą žemės gali vienas gyventojas valdyti, paskirs Lietuvos Seimas.

Kas viršiaus to, turi pereiti į aną žemės išteklių; su kokiu atlyginimu ar be atlyginimo — tai pasakys Seimas.

Jeigu žemės plotas valdytojui mirus pereina į rankas tolimų giminių, tad ir galėtų bent to turto dalis tekti žemės ištekliui. Apie tai Seimas išleis įstatymus.

Dvarponių girios irgi turėtų būti išpirtos į žemės išteklių. Girios, žinoma, nesiskirtų naujiems ir plėšiniams, bet pelnas iš girių eitų aprūpinimui žeme beturčių.

Dvarponių dvarai galėtų ir per uždėjamą mokesnių persikelti į žemės išteklių. Lietuvos Seimas turės permąstyti visą dabartinį mokesnių sistemą.

Dabar viešpatija surenka daugygių daugiausiai mokesnių uždėdamųjų ant visokių reikalingų gyventojams daiktų. Yra visokios banderolės, akcizės, štampeliai, patentai, markės, pramoninių liudijimai, monopoliai ir dar kitokių vardų pinigų lupimai. Kas skaitė knygutę „Genių Dėdė“, tas gerai žino, koki neteisingi ir kaip sunkus yra beturčiams žmonėms tokie uždėjamieji (netiesūs) mokesniai.

Vilniaus Seimas turės tokius neteisingus pinigų ėmimus panaikinti ir įvesti mokesnius nuo pelno ir nuo turto.

Kas tik tiek turi, joguei jam užtenka vien pragyvenimui, tasai neprivalo nė kokių mokesnių mokėti. Kas daugiau turi, tas turi jau mokesnius mokėti. Moka nelygiai.

Kas dvigubai turi, tas ne dvigubai daugiau mokesnių įneša, bet, sakysime, trigubai. Kas trigubai turi už aną, tasai turėtų duoti mokesnių ne trigubai, bet keturgubai ar daugiau.

Žinomas daiktas, Seimas turės tai viską gerai apsvarstyti ir duoti tikrus įstatymus.

Toki mokesniai vadinasi progresyviais. Taigi Lietuvos Seimas galės užkrauti ant didelių dvarų tokius didelius mokesnius, joguei dvarponiams neapsimokės laikyti dideli dvarai. Jie patys prašys, kad tik pirktų jų dvarus Lietuvos žemės išteklius.

Tokiu būdu tame žemės ištekliu gali sueiti didelė dalis Lietuvos žemių, kurios — su pagelba vietinių valstiečių kuopų, valsčių, gminų, pavietų, gubernijų savyvaldų — gali būti paskirstytos bežemiams ir mažžemiams valstiečiams ant nesunkių išmokėsių.

Vietinių gyventojų susirinkimai arba jų atstovai patįs prižiūri, kad žemės valdymas būtų teisingas. Jie visi paskiria, kam ir kiek žemės reikia, kas ir kiek turi mokesnių

mokėti, kam reikia duoti pašalpa padarams ar kokiam kitam reikalui.

Girias irgi prižiūri pirmučiausiai vietinės valstiečių kuopos ir valsčiai. Prie girinės valdybos visados turi būti valsčių atstovai. Be jų žodžio negali būti paskirstyti nė kirtimai girių, nė ganevos, nė pardavimai. Girios pirmų pirmiausiai turi būti vietinių gyventojų reikalams. Versties giriomis, pelnauties gali būti leista, bet tiktai atliekama medega. Žeme versties ir pelnauties turi būti visiškai užginta.

Bet ne tiktai žemės valdymą turės aprūpinti Vilniaus Seimas ir vietinės savyvaldos. Jos turės ne mažiaus pasirūpinti žemės pagerinimu. Maskolių valdžia, kaip jau pasakyta, tiktai pelną iš mūsų žemės ėmė, pagerinimu jos nesirūpino. Mės neturime nė gerų kelių, nė ūkio mokyklų, nė pigių trąšų ir mašinų, nė geros veislės gyvolių ir sėklų. Daug ko trūksta mums. Tai viską turėšime liuosybę įgiję susitvarkyti.

Žemė tada daugiaus javų duos ir būsime visi turtingesni ir bus teisingesnis Lietuvoje žemės valdymas.

Bet, sakau dar kartą, kad tik tada mės tą viską priderinčiai galėsime pasiekti, kada Lietuvą valdys ne caro činovnykai, bet mės patįs visi jos gyventojai.

Neužmirškime to!

*

*

*

Užbaigdamas trumpai atkartosiu, kas buvo čionai parašyta:

1. Pusė Lietuvos žemių priguli valdžiai ir dvarponiams.

2. Daugybė žemės darbo žmonių, beveik trečdalis visų kraštų gyventojų, neturi žemės arba turi permažai jos.

3. Nė caras su valdininkais, nė dvarponiai, nė kunigai — nepadės bežemiams ir mažžemiams žemę įgyti, bet kiek tik galėdami priešysis.

4. Patįs Lietuvos gyventojai turi nuversti caro ir činovnykų jungą ir paimti krašto valdymą į savo rankas.

5. Tik turėdami Lietuvos savyvalda, su Seimu visų gyventojų pilnu balsavimu renkamam, galėsime dorai žemės valdymą sutvarkyti.

6. Reikalingas Lietuvos žemės išteklius arba fondas.

Laumės Vaikas.

Sodiečių Lietuvių Demokratų Draugijėlė „Kelias“.

Vasarą 1905 metais viename Suvalkinės Lietuvos kampe 6 kaimų susipratusieji sodiečiai padarė pamatus demokratiškai draugijėlei „Kelias“.

I. Pamatiniai draugijėlės uždaviniai:

1) Kovą už Lietuvos autonomiją, kurioje būtų visų šalies gyventojų (demokratijos) vyriausybė, seimas Vilniuje išrinktas visuotiniu, lygiu, slaptu ir stačiu balsavimu, neišskiriant nė lyties, nė tikėjimų, nė luomų.

2) Bendra kova kartu su kitomis tautomis už sulyginimą Rusijos tautų, neišskiriant ir maskolių (didžrusių); kiekviena tauta ar viešpatijos atskiri dalis turi turėti pilną autonomiją (savyvaldą) savo viduriniuose dalykuose; su kitomis-gi autonomiškoms dalimis daro sąjungą bendriems reikalams visų tos sąjungos dalių.

3) Kova — už kuogreičiausią įvedimą lietuviškos išguldymo kalbos į lietuvių mokyklas, su mokintojais lietuviams; už liuosą steigimą visokių mokyklų pavienioms ypatoms ir draugijoms; už įvedimą lietuviškos kalbos, kaipo oficiališkios, į visokias Lietuvos valdžios vietas — į kanceliarijas, į teismus, į pačtus ir tt.

4) Kova už plačias ekonomiškias reformas: pamažinimas mokesčių, panaikinimas akcųžių, liuosas perėjimas Prūsų rubežiaus, sumažinimas rubežinių maitų, sutvarkinimas išnaudojimo girių pirmučiausiai reikalams vietinių gyventojų, dalyvavimas girių priežiuroje atstovų gyventojų gminų ir pavietų, palengvinimas kredito valstiečiams ir kt.

II. Savo siekiams pasiekti draugijėlė imsis tokių įrankių:

1) Kritikuos žodžiu, raštu, spauda ir kitokiais budais netikusį šios dienos Lietuvos politišką surėdymą ir Rusijos valdžios politiką; teipos-gi platįs progresyviškus spaudos raštus ir idėjas.

2) Judįs lietuvius iš tautiško miego platinama tarp jų paminėtas l-oje pusėje šio programėlio idėjas.

3) Visokiais prieinamais budais stengsis įvesti lietuvišką kalbą į Lietuvos mokyklas, į kanceliarijas, į teismus ir abelnai į visokias valdžios vietas.

4) Reikalau, kad viršaičiai (vaitai), teisdariai, raštininkai ir kiti Lietuvos valdininkai būtų tikrai gyventojų renkami, kad nereikala būtų patvirtinimų viršininkų.

5) Rupįs įtaisyti trečiųjų teismus, kad ik permainos įsikunys nereiktų kreipties į netikusius rusų valdžios teismus.

6) Rupįs vienyties su kitomis panašiomis draugijėlėmis į stiprią ir plačią sodiečių organizaciją.

7) Visi sąnariai privalo platinti šias idėjas, pritraukt naujus sąnarius į „Kelio“ draugijėlę, tvirt panašias draugijėles.

Vasara 1905 m.

Keleiviai.

Lietuviškos mokyklos.

Vienas iš svarbesnių Lietuvių laimėjimų, tai yra gera pradžia lietuviškų mokyklų Lietuvoje. Kaip praneša Lietuvos Ūkininkas (Nr. 3, 1906 m.) per 1905 metus įsikūrė per 20 grynai lietuviškų mokyklų*), žinoma, be pasiklausimo valdžios. Susitvėrė „Lietuvos Mokintojų Sąjunga“. Prirengta jau beveik užtekinai vadovėlių lietuviškai pradinei mokyklai, visiems tiems skyriams.

Susitvėrusi „knygynėlių draugija“ įkūrė 1905 metais 23 knygynėlius, surinko tam dalykui 258 rublius.

Atstatymas rusų mokintojų ir uždarinėjimas mokyklų nepaėjo dykai. Nors valdžia su kareiviais, rodosi, vėl sugražino senuosius mokintojus į lietuviškas mokyklas, bet senoji tvarka jau pražuvo. Galinga valdžia nusileidžia. Paskiria Kauno gubernijos ir lietuvius mokintojais, leidžia bent pirmame skyriuje ir lietuviškai mokslą išguldyti. Nuo 1906 metų įsivedė išguldymas lietuviškos kalbos 4 vidutinėse Vilniaus mokyklose ir katalikų klėrikų seminarijoje. Kilo projektas įsteigti Vilniuje liuosą universitetą. Tai, žinoma, tik pradžia, tai laimėta tik kelios pozicijos. To mums ne gana. Žengsime toliau. Lietuviai turi įgyti savo tautiškas lietuviškas mokyklas.

Lietuvos Demokratų Partija laikydama mokyklų dalyką per vieną iš svarbiausių savo užduočių 1905 m. išleido apie mokyklas kelis atsišaukimus: 1) Lietuviai pagerinkime mūsų mokyklas! 2) Apie vidutinės mokyklas, 3) Šalin valdžios mokyklos ir 4) Žodelis į Lietuvos Dvarininkus. Apie šitą paskutinį atsišaukimą išleistą Naujiems 1906 metams truputį daugiau reikia pakalbėti: Kadangi gal ne visi skaitytojai jį pažįsta, tai čia perspaudiname visą ištisai.

Žodelis į Lietuvos Dvarininkus.

„Niech na swojej každy grzędzie
Choć najmniejsze zdźbło zdobędzie,
Mały chwast choć wykorzeni,
A noc w dzień się nam zamieni“.

Gerbiamoji Bajorija, Lietuvos dvarų valdytoja.

Sveiki sulaukę Naujųjų Metų! Senieji metai pastatė Lietuvos gyventojams daug klausimų, atsakymas gi ant tų klausimų reikės duoti jau naujiems 1906 metams. Tarp jų yra ir Lietuvos apšvietimo klausimas. Tas klausimas reikalauja greito atsakymo:

*) Dali jų valdžia jau uždarė, bet nuo to darbas neapsistos.

senieji metai paliko Lietuvą be mokyklų. Ikišiol buvusios mokyklos — tas Lietuvos demoralizavimo ir rusinimo įrankis — pačių lietuvių pripažintos kaip niekam netikusios ir uždarytos, o mokytojai-rusai atstatyti. Apšvietimo sistema — prašalinta, bet naujos apšvietimo sistemos dar nesutvėrėme. Kaip tai daryti? Revoliucija plėšte plėšia iš vyriausybės rankų tiesią kiekvienam gyventojui mokyklą tverti. Taigi, Gerbiamieji Lietuvos Bajorai, turite gerą progą prisidėti prie to darbo ir atsilyginti tokiu būdu bent kiek skolos tai šaliai, kuri išauklėjo Jūsų tėvus ir Jūsų bočius, dargi ir Jus pačius su vaikais. Atsiminkite ir tai, jog iš saldaus miegelio Lietuvoje gali kas nelaukiant pradėti Jus kelti . . . Paveikslą netoli turime: pažiūrėkite į Kuršo žemę, kas ten darosi? Tokiu paveikslu grasyti Jums mes visai nenorime. Bet Lietuvos nauda verčia mus kreiptis į Jus ir nurodyti Jums vieną takelį, kuriuo eidami galėtumėte atnešti dabar Lietuvai nemaža naudos ir drauge atsilyginti tai šaliai bent dalį savo skolų. Atsiminkite dar ir tai, jog yra istorija, kurios teismas — teisingas, bet ir nemaršus. Nejaugi manote, jog jos nutarimas bus Jums, Lietuvos Dvarininkai, malonus? — Istorikoji Nemezis nepasigailės Jūsų . . .

Bet laikas dar nepraleistas, nors artinasi paskutinė valanda. Todėl skubėkite, kolai dar ne vėlu . . . Darbas įvairus, jo yra be galo daug. Nors kriselį į tą begalinę įmeskite, bet tik visi išvien ir pamatysite, kas išeis. Tokiu krisleliu tiesie Jums apšvietimo darbas. Tegu kiekvienas senosios istorikos Lietuvos bajoras įtaiso savo apygardoje, kur žmonės lietuviškai dar šneka, nors vieną tikrai lietuvišką pradedamąją mokyklą ir pamatysite, kokios didžios to darbo bus pasekmės: Lietuva pajus, jog ir Jūs, lietuviškai nešnekantieji — jos sūnūs ir jai nesvetimi. Kitokio kelio prie to priėti mes nematome, priešingai — tolimesnis saldus miegas gali iššaukti pasipiktinimą, kuris tada parodys Jums kelią už Nemuno, į tikrąją Lenkiją; dargi mes patįs, Lietuvos demokratai, su Jumis kovosime tada, kaip su savo priešininkais.

Todėl į darbą, Lietuvos Bajorija. Tuo tarpu gi linkime Jums kuo-didžiausio šiam mūsų sumanymui prilankumo ir kuodidžiausios kloties tam naujam Jūsų darbui. Arkite Lietuvos dirvonus, bet arkite žmoniškai, — taip, kaip reikalauja daugumas krašto gyventojų, lietuviai! Mums tas rūpės ir mes nė sykį į tą Jūsų darbą savo akį atkreipsime.

Nė vienam mūsų atsišaukimui teip nepasisekė, kaip šitam „žodeliui“. Sujudino jisai lenkus ir lietuvius.

Lietuviai šiteip atsiliėpė: „nepriderėjo Lietuvos Demokratų Partijai prasidėti su „juodašimčiais“ dvarponiais; kaip jus galite nuo dvarponių to reikalauti? jei jau mandagiai pradėjote, tai jau reikėjo mandagiai ir užbaigti, bet negrasinti lenkams — „Už Nemuno!“

Tad išeina, kad nuo dvarponių nėra ko reikalauti, idant taisyčių lietuviškas mokyklas. Visi reikalauja nuo tų pačių „juodašimčių“ dvarininkų pagerinimo dvarų darbininkams buvio; reikalaujame nuo juodašimčių valdžios visokių dalykų. Tai kodėl negalima reikalauti, kad dvarponiai taisyčių lietuviškas mokyklas? Apie atsišaukimo mandagumą ir nemandagumą — nekalbėsime, tai menkniekis. Dvarininkams tasai „žodelis“ irgi nepatiko, bet tai suprantame.

Vienas dvarininkas klausė: „kaip jūs reikalausite? ar su nagaikomis?“

Ant to atsakome, kad ateitėje parodysime, kaip mes reikalavime, dar neatėjo laikas.

Kitas vėl pasirašęs „Polak Demokrata na Litwie“ Vilniaus lenkiškame dienraštyje Kurjer Litewski (Nr. 11—1906) atkartojęs visą ištisai tą „Žodelį“ ir pasigyres aukštumu lenkiškos kultūros sako, kad Lietuvos lenkai nesibijo istorijos išarmės, kad jie dirbs ir dirbs Lietuvos naudai; jei nedaug ką padarė, tai Maskolių valdžia tam kalta. Kaip patsai Polak Demokrata na Litwie parodo, tai štai kas gero Lietuvoje dvarponių padaryta:

„Padėjimo ir pasiskolinimo draugijos*); ukio draugijos (daugiausiai dvarponiškos — kl.), ukiškos parodos (irgi tankiausiai dvarponiškos — kl.) ir arklių parodos tyčia valstiečiams; . . . net apšvietimo dalykuose galime parodyt paveikslą — Raseinių Ukio Draugija baigia statyti Paverkšniuose dviklesę ukio mokyklą . . .

Štai dvarininkų darbai per 40 metų laiką uždraudimo lietuviškos spaudos!

Mes nenorime tikėti, kad tik tiek tie dvarininkai būtų Lietuvoje gero padarę! Bet pats tokių dalykų žiniunas Polak Demokrata na Litwie išduoda sau tokį testimonynium paupertatis, (ubagystės ženklą).

Tam pačiam dienraštyje randame (Nr. nebeatmenu), atsiliėpimą ant to „žodelio“ Lenkės-Lietuvės. Ji su atvira širdžia pritaria tam atsišaukimui, tik ne patinka jai grasinimas — „už Nemuno!“

* NB! Jose tie patys dvarponiai pirmininkaudami neblogai pasipelnė, o kartais ir pinigų pragaišina (Puzyna) — pridėsime nuo savęs.

Ar išpildys mūsų reikalavimus dvarininkai, ar taisyys jie tikrai lietuviškas mokyklas, ar padės jie mums kariauti prieš carizmą — paregėsime. Bet reikalauti nuo jų mes ir toliaus reikalavime, kad eitų su mumis, bet ne priešais mus.

Neužmirškime, kad dvarininkams priguli pusė Lietuvos turtų ir žemių. Reikalauti yra iš ko!

El. ir Kl.

Piemeniška Grometa

Žemaičių Vyskupo Miečislavo-Leonardo Visiems Vierniems Vyskupijos, 30 d. sausio 1906 m.

Nr. 10 „Nedėdienio Skaitymo“ atspaudinta ištisa „grometa“ Žemaičių vyskupo.

Toji grometa jau du kartus buvo perskaityta iš sakyklų Žemaičių vyskupijos bažnyčiose.

Paduodame svarbesnes to laiško vietas su savo pasargomis.

„Ir terpu Jusų, Mieliausieji, vaikštinėja „jaunikaiciai, tankiai suvisu Jums nepažįstami ir nežinomi, ir įkalbinėja Jums, buk „atėjęs jau laikas nebeklausyti valdžios ir suvisu ją panaikinti.“

„ . . . Jie skelbia Jums, buk nebreikia jau „mokėti arendų ir mokesčių, kursto Jus atimti žemę ir miškus nuo turtingesniųjų žmonių; jie tieposi stengiasi pažeminti Jusų „akyse Jusų dvasiškus vadovus, juokiasi iš „Jusų tikėjimo.“

„ . . . Iš kai-kurių kraštų plačios vyskupijos apturime žinias apie prisisavinimą svetimos žemės, iškur-kitur apie iškirtimą svetimo miško, o dar iškirtur apie atstatymą „kai-kurių perdėtinių ir panaikinimą jų daiktų „ir turtų.“

„ . . . Klausiamo, ar Jums šiandien geriau „yra? Ar įgyjote gi Jūs pagerinimą gyvenimo ir padauginimą turtų, kuriuos Jums „žadėjo nepašaukti mokytojai ir netikri pranašai? Ištolo girdime Jusų atsakymą, kad „šiandien Jums nėra kiek negeriau, ir kad „dabar Jums dar blogiau, neg buvo pirma, „nes į miestelius ir sodžius atėjo kariumenė, „netikri pranašai pabėgo, o vargšams žmonelėms prisieina kentėti dar didesnę prišpaudimą.“

„ . . . Todėl kiek kartų ateina pas Jus „žmonės, kurie ar tai sakydami Jums pamokslus, ar tai dalindami Jums raštus ir knygeles, išjuokia Jusų tikėjimą, peikia „Šventą Bažnyčią, . . . žinokite, kad tai didžiausi Jusų neprieteliai; neklausykite jų pamokslų, neskaitykite tokių raštų, nes galite prarasti . . . — šventą tikėjimą.“

Apstokime truputį. Vyskupas čionai liepia neklaudyti tik tų pranašų, kurie išjuokia tikėjimą ir šventą Bažnyčią. Gerai tai žinoti. Tad kunigus už negerus jų pasielgimus galime ir peikt ir išjuokti, nes kunigas — ne vis vien, ką tikėjimas ir Šventa Bažnyčia. Teip ir daro tie persekiojami vyskupo „netikri pranašai.“ Prieš tikėjimą jie neina! Jie nori, kad kiekvienas tikėjimas būtų be prievartos, kad kiekvienas žmogus galėtų liuosai niekieno nekludomas išpažinti arba neišpažinti kokį-nori tikėjimą. Ir Kristus nieko verste ne vertė prie savo mokslo.

Toliaus rašo vyskupas šiteip:

„— Kai ateina pas Jus žmonės, vadinami „socialistais, jų kalba tankiausia esti tokia: „Jūs vargdieniai ir beturčiai vieni darbuojaties, liedami prakaitą, kiti-gi visokie savininkai, kunigai, valdininkai, ponai nieko nedarba; jie valgo duoną, Jusų prakaitu uždirbtą ir visoki turi apščiai. Jūs-gi darbininkai ir penėtojai badą kenčiate, visokiais vargais esate prislėgti. Susiskaitykite. Juk Jusų milijonai. Jusų didi galybė. Kodėlgi vaitojate? Susivienykite ir parodykite savo galybę. Visakas bus Jusų. Atimti žemes, miškus, dvarus, turtus, pinigus: iš visų šitų daiktų padaryti vieną didį turtą ir atiduoti jį visiems. Tegul tam tikri valdininkai valdo šį didį turtą. Tegul kiekvienas darbuojasi ir tegul kiekvienas apturi iš to turto tiek, kiek jam būtina reikia. Tada nebus jau turtingų ir nebus beturčių: kiekvienas turės kas jam yra reikalinga ir visi bus lygūs.“

„Girdėdami tokias kalbas, atminkite, Mieliausieji, jog Dievas sako: „Ne vogk; negeisk nei namų, nei tarno, nei tarnaitės, nei jaučio, nei asilo, nei lauko, nei jokio daikto, kuris yra artimo tavo.“

Čia vyskupas pasirodo ne visai gerai apsipažinęs su socialistų mokslu. Socialistai nemokina, idant visa savastis, turtai ir pinigai būtų atiduoti visiems. Ne, jie reikalauja, kad tik žemė, mašinos, fabrikai, t. y. abelnai, darbo įrankiai būtų visuomenės rankose.

O ką apie prisakymus Dievo: „ne vogk ir negeisk nei jokio daikto, kuris yra artimo tavo“ — tai socialistai irgi to paties reikalauja, idant darbo žmonėms prigulėtų pilnai tai, ką jie savo darbu uždirbę yra. Bet čionai nesutinka jie su vyskupu tame, jogei pripažįsta, kad didžturčiai neteisingai turi pasisavinę ir didelius žemės plotus, ir fabrikus, ir darbavietes ir kitus dalykus. Darbdaviai nuo to ir darosi turtingais, kad ne viską darbininkams už darbą užmoka, bet dalį uždarbio pasilaiko sav.

Čia vyskupas tuos Dievo prisakymus ne darbo žmonėms turi pritaikinti, bet tiems, kurie valdo ir dvarus, ir miškus, ir fabrikus ir kitus didelius turtus. Jiems turi sakyti: „Ne vogk! Atiduok, ką esi pasisavinęs nuo artimo savo!“

Toje „grometoje“ dar randame teip parašyta:

„Socialistai pagal savo norų ir prašymų „jau keletą kartų turėjo savo žemes, kaip „antai Afrikoje, ir savo fabrikus, kaip antai „Francuzijoje ir Amerikoje, bet kiekvienas „iš jų tolinosi nuo darbo, gailėdamas savo „sveikatos, kiekvienas žiūrėjo ir laukė, kad „kiti dirbtų, ir teip jų gospadorystė iškrypo „ir išnyko.“ —

Tai iškur-gi, vyskupeli, paėmei tokias žinias? Mokslas tokių žinių neduoda. Matomai, iš oro jos pagautos.

Socialistai nė nemislija dabar užvesti socialistišką „gaspadorystę“ ir pripažįsta, kad tai dar negalima yra, dar peranksti, dar svietas nepribrendęs yra prie to.

Truputį pirmiaus dar randame teip parašyta:

„Jeigu būtų vienas tiktai bendras turtas, „ir jei niekas neturėtų jokio savo daikto, tai „kiekvienas mislytų ir rupintųsi apie tai, kad „nesumažint savo sveikatos, kiekvienas žiūrėtų ir lauktų, kad kiti dirbtų, taigi bendras „turtas palengva išnyktų ir pasidarytų visiems „bloga.“

Ant to tiek tepasakysime: geroje šeimynoje yra vyras, pati, vaikų; visi jie turi bendrą turtą ir betgi nematyti, kad kiekvienas tokioje šeimynoje tik savo sveikatą ganytų ir lauktų kitų viską padirbant. Taigi, mums rodo, kad ne visuomet žmonės, kurie turi bendrą turtą, yra tokie bjaurybės, kaip reikėtų spėti iš „piemeniškos vyskupo grometos.“ Vyskupas čionai persūdė.

Kitoje vietoje patsai vyskupas sau prieštarauja, nes šiteip sako:

„Jeigu visi žmonės pildytų Išganytojo „musų prisakymą: „mylėsi savo artimą, „kaipo pats save,“ tai, kaip pirmuosiuose „krikščioniško tikėjimo amžiuose ir kaip dabar katalikų klišistoriuose, galėtų buti terpu „žmonių ir turtų bendrystė ir tikra brolystė.“

Ar ne aišku, kad vyskupas patsai pripažįsta, jogei turtai gali žmonių bendrai valdyties ir tai ne bet-kaip, bet tikroje brolystėje.

Dar randame štai kaip parašyta:

„Žmonių draugystėje turi but visokios „vyresnybės, visokie pašaukimai, dvasiški ir „svietiški, visokie užsiėmimai ir visokių žmonių padėjimai. Visi yra būtina reikalingi „ir visi tarnauja vieni kitiems . . . Į dangišką

„tėvynę veda mus valdžia dvasiška, apie pagerinimą gi žmonių buvijo ant žemės rūpi-
„nasį svietiška valdžia... Ne nuo žmonių
„paieina valdžia ir ne žmonių valia su-
„teikia įstatymams tvirtybę, nes ant žmo-
„nių ir ant visos žmonijos yra Dievas ir jo
„šventa valia.“

Tad jei „visi yra būtinais reikalingi,“
tai vyskupas atranda, kad būtinais yra reika-
lingi ir žandarai ir uredninkai ir Trepovai,
ir Durnovai, ir Dubasovai, ir Skalonai ir
visa cilia kitokių kraugeriu. Męs nemisly-
jame, kad be to negalėtume apsieiti. Teip-
pat nesunku būtų apsieiti ir be tos kariū-
menės, kuri, anot vyskupo grometos, atėjo
į sodžius ir padarė žmonėms dar didesnius
prispaudimus. Ne, ne visi yra būtinais rei-
kalingi.

Ne labai mums suprantamas ir kitas vy-
skupo pasakymas, būk „apie pagerinimą
žmonių buvijo ant žemės rūpinasi svi-
etiška valdžia.“ Kad jai priderėtų apie tai
rūpintis, tai męs zinome; bet dabartinė ma-
skolių valdžia apie pagerinimą žmonių buvijo
tikrai nesirūpina. Jinai ne „paremta, kaip
ant pamatų kokių, ant teisybės ir meilės“ ir
nesirūpina „valdyti teisingai ir mielaširdingai,
vieno daikto tiktai tetrokšdama, kad visiems
žmonėms būtų kaskart geriaus, labiausiai gi
silpniems, vargdieniams, beturčiams.“ — Ne,
dabartinė maskolių valdžia visiškai tokiais
dalykais neužiima. Bereikalo, visai berei-
kalo vyskupas ją gina nuo tų „jaunikaičių,
netikrų pranašų,“ kurie su žmonių pagelba
nori dabartinę netikusią valdžią nugriauti ir
pstatyti naują, „paremtą, kaip ant pamatų
kokių, ant teisybės ir meilės.“

Pagal vyskupo ir kitų kunigų valdžia ir
įstatymai turi nuo Dievo galybę. Labai
gerai sutinkame. Tada ir „cicilikų“ valdžia
yra nuo Dievo ir ją turi kunigai prilaikyti.
Argi tik tos valdžios reikia klausyti, kuri yra
stipresnė, ar tokios, kuri yra senesnė? Rei-
kėjo paaiškinti, katra-gi valdžia yra nuo
Dievo? Teisybę sakant, nėra ko ant to laukti
atsakymo. Dievas teip sakys, kaip vyskupas
jam lieps.

Ne užmiršta grometoje ir viešpatijos duma.
Patariama rinkti visiems, pasakyta:

„Atėjus gi laikui rinkimų, visi rinkite;
„kas nerenka, tas nesirūpina apie savo rei-
„kalus.“

Kad būtų visuotinis balsavimas, teip
galima būtų drąsiai pasakyti; bet dabar, kaip
visi zinome, įstatymai visiems rinkti ne-
leidžia. Kaip-gi gali vyskupas reikalauti, kad
visi būtinais rinktų. Argi vyskupas eitų čio-
nai prieš valdžią? Argi jis lieptų ir tiems
rinkti, kurie jau seniai „išrinkti“ ir sėdi ka-

lėjimuose? Matomai, čia negerai vyskupo
pasakyta, turbūt norėta pasakyti: „rinkite
visi tie, kurie turite rinkimo teises.“ Bet nuo
„piemeniškos vyskupo grometos“ galime
laukti, kad būtų teip parašyta, idant nėra pri-
dėti, nėra atimti nieko nereikėtų.

Apie rinkimus, be to, vyskupas dar pri-
deda:

„Kas rinktų žmogų svetimo tikėjimo ir
„svetimos dvasios, tas nesirūpintų nei apie
„savo naudą, nei apie kitų reikalus.“

Taigi vyskupas norėtų, kad katalikai rinktų
tikta katalikus, reformatai — reformatus,
žydai — tikta žydus ir t. t. Męs-gi geistume,
kad, geresniems laikams atėjus ir visuoti-
niems rinkimams užstojus, kad visi rinktų
tikta gerus žmones, kad rinktų pirmiausia
tokieus žmones, kuriems rūpi mūsų tautos ir
krašto gerovė, į tikėjimą-gi jų nėra nežiūrėtų.

Visi kunigai mūsų remte remia rinkimus
į tą dumą. Nebereikalo. Kiek galima spėti,
į tą dumą iš Lietuvos bene daugiausia dvar-
poniai pakliūs. Pažiūrėkite tik į gubernijinių
rinkikų skaičių, kurie galutinai išrinks į dumą
atstovus. Suvalkų gubernijoje išviso 40 guber-
nijinių rinkikų išrinks 2 atstovu; iš tos 40
— dvarponių bus 16, valstiečių 14 ir 10
miestelėnų. Vilniaus gubernijoje 91 rinkikas
išskirs 7 atstovus; iš tos 91 rinkiko dvarponi-
ams priguli 44, valstiečiams 40 ir 7 mie-
stelėnams. Kauno gubernijoje 90 rinkikų,
renka 6 atstovus: dvarponiai turi 35 rin-
kikus, valstiečiai — 39 ir miestelėnai 16.
Taigi tik Kauno gubernijoje valstiečiai turi
keliais rinkikais daugiau už dvarponius.
Žinoma, didžiama bus dvarponių atstovų.
Kunigijai to ir reikia, nes dvarponiai ir ku-
nigai Lietuvos beveik vienokius ekonomiškus
reikalus turi.

Mums-gi valstiečiams verčiaus visai prie
tokių rinkimų nestoti ir aiškiai tai parodyti,
kad tokių rinkimų męs nenorime. Rinkti
atstovus į viešpatystės seimą, męs tik tada
doriai galėtum, kaip būtų visiems liuosa vi-
sur viską kalbėti, liuosai susirinkti, nebūtų
nė kokių ten sargybų, nė karo stovio, kad
žmogus be teismo negalėtų būti suimamas,
kada turėtume visuotinį, lygų, slaptą, betar-
pinį balsavimą.

Dabar-gi išeis komedijos, ne rinkimai.
Jei vyskupui, kunigams ir kai-kuriems lietu-
viam patinka ta komedija, lai žaiždzia.
Mums-gi, tikriems demokratams, išpuola tik
nepristoti prie tokių rinkimų.

Bet grįštame prie vyskupo grometos. Už-
baigia ją rekolekcijomis ir maldomis.

Rasi kiek ir klystame, bet mums rodosi,
kad Jezus Kristus, jei imtų vėl terp žmonių

vaikščioti, Žemaičių vyskupą už tokią piemenišką grometą tikrai nepagirtų.

Jeigu sulyginti šią grometą su praloto Antanavičiaus 1905 metų aplinkraščiu, tai matome skirtumą. Šita grometa bent nepataria bedievius paduoti į svietiškos valdžios rankas, kaip tai buvo padaręs grasindamas ekskomunika Seinų administratorius.

Rg. K.

Didžiosios Lietuvos laikraščiai.

Juodašimčių laikraštis. 1906 metais Kaune išeina du lietuvišku laikraščiu: „Nedėldienio Skaitymas“ ir „Lietuvos Balsas“. Pirmutinis, matomai, yra žemaičių vyskupijos kunigų laikraštis. Koksai tai laikraštis, nesunku įspėti ir neskaičius. Gerai yra mums žinomos kuniginės nuomonės iš vyskupų ir vyskupijų administratorių laiškų ir kunigų pamokslu. Taigi apie Nedėldienio Skaitymą, tik tiek tu tarpu ir pasakysime, kad tai yra Žemaičių vyskupijos katalikų kunigų laikraštis.

Dabar mat virto jau tokia mada Lietuvoje, kad kiekviena kapitula nori turėti savo laikraštį. Vilniaus vyskupas Roppas turi net keletą lenkiškų, bet vyriausiu skaitosi Kuryer Litewski (pirmiausia buvo Nowiny Wileńskie, bet greit užmigo), Seinų kanaanikas K. Prapuolenis leisias neužilgio Šaltinį (nesumaišykite su Tilžės p. Storoštos Šaltiniu), o Kauno pralotas Karosas leidžia Nedėldienio Skaitymą, su piemenišku palaiminimu Žemaičių vyskupo.

Labaus užimantis yra Kauninis „Lietuvos Balsas“, leidžiamas ir redaguojamas Antano Daukšos. Pirmutinis Nr. Lietuvos Balso pasirodė 1 dieną Vasario (19 Sausio) 1906 metuose. Toliau rodydavosi nelygiai. Kas bus per laikraštis, išspradžių nieko negalėjai numanyti. Paskalai vaikščiojo, joguei tai busias Kauno gubernatoriaus šelpiamas laikraštis, bet, sakau, pradžioje nematyt buvo to.

Bet štai pasirodė, kad nebereikalingai tokie biaurus paskalai ėjo apie Lietuvos Balsa. Dar kartą išėjo Vox populi est vox Dei, t. y. kad žmonių balsas tai Dievo balsas, o Lietuvos Balsas, tai juodašimčių balsas. Tik klausykite, ką skaitome Nr. 9 Lietuvos Balso ant 4 puslapio, skyriuje: „Atsakymai Skaitytojams“: „Šveksna. „B. U. Š. Dabar jus verkiate ir rėkiate, „kad jusų vyrus suėmė. O kab buvo sa„komė „cičilikų“ neklausyti, jus juokitis.“

„Plungė. Skaitytojai. Ar Tamista „negrigulėjote prie laužimo monopolijų?“

Jau iš tų dviejų atsakimų matyt, kad p.

A. Daukša, ar gal kas kitas juo prisidengęs, aiškiai stoja į reakcijos pusę ir eina prieš Lietuvos liuosybės judėjimą.

Pats per save laikraštalaikis labai menkos įtalpos, nieko svarbus per 10 NN, jame nepasirodė. Kalba bjauri, rašybos nēr nē kokios, kaip galima buvo persitikrinti iš anų dviejų redakcijos atsakymų.

Gaila tiktai, kad nekurie Lietuvos garbintini vyrai jau pasiskubino prie to šašlavyno savo vardus prikišti.

Štai Nr. 3 Lietuvos Balso randame straipsnį Daktaro Basanavičiaus „Vyrai, vienybėn!“ ir Prano „Kaip bus renkami atstovai valstijos dumon.“

Taigi dabar turime du „Balsu“, — Darbininkų Balsą arba Lietuvos Socijal-Demokratų Balsą ir Lietuvos Balsą arba Lietuvos Juodašimčių Balsą; teip ištikrųjų jisai turėtų vadinties. *Laune.*

Laikraščių 1906 metams Lietuvoje, rodosi, užtekinai butų. Eina posenovei dienraštis 1) Vilniaus Žinios, Lietuvos Bitininkas persikeitė į 2) Šviesą su Šviesos Laiškeliu, pridedamu kas savaitė prie Šviesos, atsirado savaitinis 3) Lietuvos Ukininkas. Taigi iš Vilniaus šiais metais eina 3 lietuviški laikraščiai.

Iš Kauno, eina du savaitiniu laikraščiu — 1) Nedėldienio Skaitymas ir Lietuvos Balsas. Iš Seinų neužilgio pasirodyšias savaitinis Šaltinis. Peterburginis pernykštis Lietuvių Laikraštis užmiges jau dėlei mažo skaičiaus prenumeratorių. Rašo, kad jo užmigimas nevisai paprastas buvęs, net su policijos pagelba, kuri užpečėtijusi p. Smilgos spaustuvę ir buk per tai perkirtusi Lietuvių Laikraščio dienas. Kiti kalba, kad tai tyčia p. Smilgos buvo padaryta, idant su „unaru“ galima butų išsipainioti iš nesmagaus padėjimo. Kiek galima buvo patirti, ir kitiems Didžiosios Lietuvos laikraščiams šiais metais ne lengva yra su prenumeratoriiais. Jų skaičius žymiai sumazėjo. Mat, daugelis prenumeratorių sukimšti kalėjimuose, daugelis slapstosi, kiti į užsienį pasitraukė. Jie visi laikraščių neišrašo. Kiti vėl ištolo bijosi visokių lietuviškų poperių, nes kareiviai su policija radę kokį-nors lietuvišką spaudinį tuojaus prie žmogaus prisikabina ir ima savaip elgties.

Ne menkai mažina prenumeratorių skaičių ir uždarymas pačtų. Daugelis pačtų ne priima nē siuntinių, nē pinigų.

Pačtų streikai rudenį 1905 m. irgi sutrukdė laikraščių prenumeratą.

Sunkus, labai sunkus Lietuvos laikraščiams šie 1906 metai!

Būtinai reikalinga geriems žmonėms pasiskubinti su pašalpomis. Kitaip laikraščiai gali užbaigti savo dienas, nesulaukę nė pa-
baigos metų!

Raulas.

Laiškai saviemsiems.

1901 metais būrelis žmonių, dirbančių prie Varpo, Ukininko ir Naujienų, nutarė pabelsti į užšalusias širdis Lietuvos išsiblaškiusių po visus Maskolijos užkampius. Daugelis jų vyrai aukštesnius mokslus baigę turi gerą duonos kąsnį ir dar nėra supelėję. Kiekvienas jų galėtų šį-tą padirbėti Lietuvos naudai. Tikimies, kad tas užnamymas neliks bergždzias, prisidės prie sustiprinimo lietuviško judėjimo.

Išspradžių buvo nutarta vieną laišką parašyti, bet nė vienam neapsiėmus to atlikti, buvo padarytas konkursas — kas geriaus parašys. Rašė bent 7 žmonės.

šeši tų laiškų nusiųsti buvo Varpo redakcijai, bet atspaudinti nebuvo. [Pagal laišką į V-po redakciją p-no A-s, 2, IX, 1901 m.]

Nors perėjo nuo to laiko daugiau kaip 5 metai, bet, rodosi, ir dabar ne pro šalį bus tie laiškai ne vienam Lietuvui pasiskaityti.

Nr. 1.

Tautietai Lietuvi!

Toli gyveni nuo tėvynės, toli nuo Lietuvos! Gal nė maž nesirupini, kas joje dedasi? Jeigu tavo širdis dar nesukietėjo į akmenį, arba nesušalo į ledą, tai pasižvalgyk po sviatą, pasiteirauk, ką veikia tavo tėvynė Lietuva. Man aprašinėti čia nėra laiko. Pažiūrėk dabar į jos literatūrą — kokia jau užaugo! Nors spauda, žinai pats, užginta tebėra, rašytojai iš visų pusių prispausti ir persekiojami, vienok raštai gyvuoja ir kas kart platinasi. Žiūrėk, kiek pridėjo lietuviškų laikraščių, knygų, apysakų, brošūrų, dramų, komedijų ir t. t.!

Nors tavo tėvynė Lietuva sugniaužta nagais šiaurinio erelio, vienok jos jaunieji vaikai bunda, kruta, juda, kyla nors per didžiausius vargus, kruvinu praktaitu apsiliedami darbuojasi tėvynės labui. Visomis savo spėkomis ir aukomis savo turtų ir gyvastės trokšta mylimąją tėvynę atgaivinti ir nors truputį nuo prispaudimo atliuosuoti. Išmanai, kiek tai reikia spėkų sykiu darbuoties ir su priešais kovoti. Be jokio daleidimo, be spaudos, už rubežiaus išleidinėti savo raštus! Per didžiausią kovą su valdžia, o dar didesnę su neturtais gauti apšvietimą! Apšviestieji gi kiek turi kovoti su prispaudimais norėdami šiek tiek pagerinti buvį savo tamsesniųjų brolių! Per tai kiek jų sėdžia kalėjimuose,

potam ištremtais palieka! Keliauja lietuvėlis į Gudiją varomas suspausta širdžia, ašarotomis akimis iš gailėsčio nelaimingas, savo tėvynės, o prie to dar be jokio skatiko!...

O tu, brolau, tyčia, patsai iš savo noro prasišalinai iš tėvynės įieškodamas uždarbės! Teisybė, pavyko tau: turi gerą duoną ir pipigų. Bet tur but nebeturi brangiausio daikto, nebeturi meilės tėvynės!?

Jeigu dar neatsitolinai arba ne įlindai gyvas į grabą, atsibusk, sukrukėk, atsimink, kas esąs! Grįžk tėvynėn, padėk jauniems broliams darbuoties ir kovoti!

O jeigu nėkaip negali arba nenori pamesti gerą vietą arba gerą uždarbį, tuomet duok tėvynės labai kiek išgali pinigų, šelpk savo uždarbe bevargstančius ir besidarbuojančius brolius: siųsk aukas ant kalinių, ant ištremtųjų, ant rašliavos, ant paminklų mirusiems toje kovoje, o labiausiai ant brolių neturtėlių trokštančių baigti mokslus ir Lietuvoje gyventi tautiečių naudai!

1901 m.

Žemaitė.

Nr. 2.

Brolau Lietuvi!

Motynos Tėvynės priversta paėmiau plunksną kad parašyti prie Tavęs. Lygu ištariau „Brolī Lietuvi!“ man sunku ant širdies liko, — nės ... baisyk šmėklą pamačiau! ... Pamačiau Maskolių činauninką kuris ironiškai šypsodamas ima mano laišką ir skaito, ką „litvomanas“ parašė!

Vienok prašalinusi tą įspudį rašysiu toliau, nės Motyna Tėvynė verčia mane.

Klausykis! Ji verkia Tavęs, nęnustoja vilties tave pamatyt, priglaust, kaip seniau, nori! Brolau Lietuvi, ką pasakyti Jai??

Tu manai?! ...

Ir vėl baisyos regyklos apstojo mane... Kasžin kas kaip sakte sako, kad tu pasisavinai idėją „obrusienijos“, ir kiekvienas balsas iš Lietuvos tau rodosi balsu maištininko, kuris nutildyti reikia. Tildyk! Maskoliai, tavo geradėjai, moka tą aiškiai: durtuvas, švino gabaliukas, pasiūstas į širdį žmogaus prie stulpo pririšto, numigdo jį amžinai! ... sušuk kacapų gaujai, parodyk jiems taką į mūsų butą, — lai Motyną ir brolius sumigdo! ...

Ne, tu to nepadarysi! — Nes, nors silpnai, juda, vienok po maskolišku kailiu lietuviška širdis. Aš tikiu, kad praeities atmintis tau nedaleis! ...

Brolau, ką Motynai pasakyti?

Ir vėl baidyklę matau! — Matau, kaip tu nerimaudamas saują aukso grobi, nori mums ir Motynai auką mest! Nesiskubink! Nors mėš vargšai, — atmetame tavo aukšą: ne saują aukso išgaut norėdama Motyna šau-

kiasi prie Tavęs . . . Jai reikia mylinčios širdies, Jai vaiko reikia, apginėjo ir mažesniems vadovo! . . .

Brolau, ar sulauksime Tavęs?

Tu tyli? . . .

Tyli! . . . Taigi paslėpk savo auksą laikui, kada geradėjams Maskoliams pakyrėjęs, atstumtas, ir jų paniekintas valkiosiesi kaip elgėta nuo slenkščio prie slenkščio! . . . paslėpk savo auksą, kad turėtumei už ką nusipirkti degtinės stiklą, kuri leis tau valandai sąžinės balsą numaldyti! paslėpk savo auksą, jeigu nieko daugiau savo Motynai Lietuvai duoti neturi! Išsėkis turtuose paskendęs, laikyk langus talpniai uždarytus, — lai neprašalina ir neišblaško tavo ramybės, nė koksai aidas iš sauloleidžio šalies: nė brolių sudėjimas Maskolių žudomų, nė retezijų skambėjimas, nė Motynos apleistos žodžiai: „prakeiktas, prakeiktas buk šimteriopai su savo vaikais!“ . . .

Teip ilgai tyli . . . Ką-gi Motynai pasakysiu?! . . . Ar ji gali dar laukti tavęs? Ar pasakyti Jai, kad . . . numirei? . . .

Pasakysiu Jai, kad numirei . . . o pati savo buto slenkščio tversiu, kalsiu, pustysiu dalgelį . . . kito ginklo nevalia mums turėti . . . Taigi pustysiu dalgelį ir žiuresiu į šiaurę, — svečių lauksiu! . . . Tavęs, rasit, nesulauksiu: — rasit vaikus atsiųs čionai kaip „obrusėnijos“ apaštalus. Tada dalgelė mano rankose taką tarpduryj' užstos! . . . susiremsim, ir vėl Maskoliai prausis kraujuose, bet ar vien Maskoliai? . . .

Atsibusk, brolau! Mesk, kol laikas, prakeiktą kailį ir užpelnytas žvaigždes! Mesk! eikš, stok su mumis atspyrliu priešams! . . . Dar neparudėjo tavo dalgelė: — motyna kas diena ašaromis mazgoja, — neaprudėjo dalgelė! . . .

Brolau grįžk! Brolau, atsibusk! Vardan Motynos Tėvynės meldžių Tavęs!

1901 m.

Lazdynų Pelėda.

Nr. 3.

Mūsų dabartinis amžius atsižymi atskyrų tautų judėjimu, kuris veda jas prie tautiško susipratimo, politiškos laisvės ir geresnio ekonomiškio buvio. Tą mes matome pas čekus, vengrus, slovakus lenkus, latvius, lietuvius . . . Bet to judėjimo bėgi labai suturi ir trukdo konservatyviški draugijos sąnariai, kurie, turėdami savo pusėje įsikūnijusias gyvenime tradicijas, įvykdina galingą partiją, su didžiomis spėkomis. Nors ta konservatyviška partija nesuturės evoliucijos bėgio, — jis eis pirmyn progreso keliu — vienok kad laimingiau su ja kovoti, tauta turi aukauti geriausius savo draugijos sąnarius. Tautoms, turinčioms konstituciją, ko-

voti lengviau, bet mums, lietuviams, esantiems ypatingose rusų despotizmo sanlygose, ta kova labai sunki. Negana to, kad politiška laisvė, ekonomiškias buvis ir apšvietimas yra žemi, kad inteligentų — mažai, bet dar-gi ir tie mūsų inteligentai, išsiblaškę daugiausiai po Gudijos kraštą, darbuojasi svetimtaučių naudai, o apie savo tėvynę užmiršta. Vienok, nežiūrint ant to, kad daugelis mūsų inteligentų — ar tai per nesusi-pratimą, ar tai neatrasdami savo krašte at-sakančio užsiėmimo — apleidžia savo tėvynę, tautiškas mūsų judėjimas toli jau nužengė: nepraėjo ir 20 metų, kaip jis prasidėjo, o jau išaugo gana plati lietuviška literatūra, iš-eina Prusuose ir Amerikoje laikraščiai, kurie platinasi tarp inteligentų ir sodiečių, neš-dami visiems susipratimą ir šviesos spindu-lius; nepraėjo ir 20 metų, o jau tas krutė-jimas pasidarė pavojingas gudų valdžiai, at-grežė jos atydą ir prispyrė ją užsiimti išri-šimu lietuviško klausymo. Tas judėjimas, žinoma, neapsieina be aukų: per vienus pra-ėjusius metus nemažai pakliuvo į kalėjimus inteligentų ir sodiečių, kuriuos neužilgio iš-siūs į šiaurines Gudijos gubernijas. Bet tas nesulaikė judėjimo — jis eina savo keliu. Lietuvių reikalai auga, darbininkų-gi inteli-gentų kuopa nelabai didinasi. Likusiems reikia apmokėti redaktorius, raštai, reikia sušelpiti kankintiniai, ir kiti pašalpos reika-lauja, o tam tikro kapitalo suvisu mažai. Dėlto tai kiekvienas lietuvis — inteligentas, išaugęs Lietuvoje ir iš jos turtų gavęs ap-švietimą, turi skaityti sau už priedermę šelpiti savo tėvynę materiališka ir dvasiška. Taut-iški reikalai visiems turi būti brangūs: kaip tiems, kurie pasilieka savo tėvynėje, taip ir apleidusiems Lietuvos kraštą. Viena tauta — vienoda turi but ir tautiečių užduotis. Ta užduotis — šelpiti savo tėvynę, rūpintis apie savo tautos gerovę, stengtis įgyti ly-gias su kitomis tautomis politiškas teises ir antgalo, stengtis pagerinti ekonomišką padė-jimą nuvergtų luomų. O tuo lengviau ga-lima pasiekti tą, kada visi išvien prisidėsime prie to bendro darbo savo dvasiškomis ir materiališkomis spėkomis.

1901.

Jonas Barzdyla.

Nr. 4.

„Lietuvi!“ . . .

Ar atsigręši ant to šauksmo? . . . ar at-siliepsi išgirdęs tave lietuviu vadinant? . . .

Jei ne; — prakeiktas buk! . . . Lai tavo koja neperžengia Lietuvos slenkščio! Lai niekad nepamatsysi tos gražios žemės, kur gimei, kur augai, . . . kuri savo krutine tave išpenėjo! . . .

Ne! Nevertas esi, kad brolis susitikęs kur nors tau ranką paduotų! . . . nevertas išgirsti iš gimdytojos lupų brangaus vardo — „sunau“! O vaikučiai tavo lai niekad neprataria į tave lietuviškai — „tėve“! Nevertas esi! . . . nevertas . . .

Atstumei, paniekinai mus, . . . ir neturėk už tai savo amžių' ramios valandos! . . . iš ramaus miego žadįs tave nors aidas girių, varpų ir laikraščių mūsų, kurie be paliovos šauks ir garsįs atsiminę tave: išgama! . . . išgama. . . .

O atsiliepsi — draugu mūsų esi. Eikš, paduok ranką . . . Seniai su mumis bebuvai ir nežinai, kas pas mus girdis, . . . kaip viskas eina . . .

O! . . . nebeteip, kaip tavo laikuose buvo! . . .

Grazus burelis tavo jaunesniųjų brolių paaugo; sujudo . . . sučiulbo, kaip paukščiai krumuose . . .

O motyna į mus rimtai tarė:

— Daug metų praėjo kaip jus auginu; metas jums, vaikai, eilėn kareivių stoti, . . . nės, kas mane seną apgįs, kad ne jų?! . . .

Ir atėjau pas tave; grįžk! . . . vadovu jauniems busi, — daugiau gyvenęs! . . .

O gal silpnas esi? . . . gal abejoji, ar beįstengsi išbrist per purvus, duobes, . . . kurie škiria tavo naują tėvynę nuo mūsų? . . .

Nenusimink, brolai! . . . Mėgink! . . . Męs rankas ištiesę lauksime tavęs . . . paremsime už bendrą siekį kariaudami!!! . . .

1901.

Lietuvos dukrelė V. D.

Nr. 5.

„Tėvynė! tėvynė!“ Mažas žodelis, o kiek minčių, kiek jausmų sukeliąs! . . .

Lietuvi! Buk tu didžiu ir garbinamu! Buk proto išlavinimu išsikėlęs į padanges! Savo pražilusią galvą guldąs šilkuose, kojomis vien persiškus kilimus mindąs, o išgiręs tą mažą, mažą žodelį ar nepajusi ant savo galvos laiminančios ir glostančios rankos savo motynos — sodietės? Ar nestosis tavo akyse: nuskurdusi grįtelė žema, prasta, šiaudais dengta ir gimdytojų surukę veidai ir keli medeliai klestantie sodne? Ir lelijų ir rutų kvapas dvilktelės tau iš darželio ir krutinė prisipildys grynais, ramiais kudukystės sapnais.

O paskui? paskui? . . . Ką gali lietuviai suteikti atminimas?! . . . Tik darbą, sunkų darbą be pailsio, ir vargą! . . . Štai vienintelis atsakymas! Kiekvienas iš jų atsims ne vieną duonos kąsnį apkartusį nuo ašarų! Atsimis neužpelnytus paniekinimus suteiktus savo širdžiai artimiausių.

Laimingas, kuriam pasisekė nuveikti iš visų pusių Lietuvos gyvenimą užguliusius vargus, taip sakant aikštėn iškilti. Laimingas bet jis vienas! O kiti visi teip-pat kaip nuo amžių tamsybėse ir varguose nugrimzdę!

Lietuvi! ar vargas tavo brolio, tai ne tavo vargas? Ar nuvysi jį nuo savo slenksčio, ar jį išsižadėsi, jeigu jis skęsdamas varguose išties ranką prie tavęs su prašymu: „Broli, sušelpk mane! Aš vienas paliktas žūsiu, o trupiniai nuo tavo stalo užlaikys gal būt man gyvastį! Išganys! Bet aš ne elgeta, kuriam užtektų vien trupinių nuo tavo stalo šalta ranka paduotų. Aš visgi tavo brolis! Noriu, kad suprastumei mane; noriu kad tas perskyrimas, kurs tarp mūsų įvyko nors kiek sumažėtų! Nors tu dėvi gelumbę ir ploną drobę, o mano širdis plaka po marškonių, bet, tikėk man, jug ir ji netyli ant visko, kas žmoniška.

Imk į ranką raštus nors ir visos pasaulės. Skaityk! Čia randi žinią apie tautišką šventę: dėkinga tauta kloja po kojomis savo rašytojo brangias dovanas! Kitur vėl, kitos tautos įkuria šelpiamąsias draugystes vardan savo didžiavyrių! Kiekviename Europos kampe jų atminimui dygsta marmoriniai arba bronziniai paminklai. Visų kultūriškų šalių žmonės viens kitą tarytum pralenkdami skubina išreikšti savo dėkingumą, savo karščiausius jausmus tautų vadovams, dvasės žadintojams. Kas pagaliaus ir įstengs surokuoti visus tuos širdies sujudinančius apsireiškimus, kurie tarp tautų ir jų didžiavyrių užmezga vis stipresnį ryšį, ir leidžia jiems laimingiems žengti tiesiu keliu prie kuoaukščiausio dvasiško ir medegiško pasikėlimo.

O apie savo tėvynę, apie Lietuvą, ar radai bent ką? Jug ir ji ne kapai! Ir čia žmonės teip-pat ištroškę dvasiško peno! . . . Štai kur-nekur žinėlės išbarstytos po rusiškus laikraščius apie įvykinimą spektaklių tai Petrapylėje, tai Rygoje, tai Liepojuje ir vieną vienintelį sykį 3 metai atgal, Lietuvoje — Palangoje. Jau 15 metų, kaip klebonome nuo valdžios spaudos! Ir vis veltui! Matyti, ji laukia vien myrio tos menkos saujelės ramių, tykių žmonių įsikarusių į žemės darbus! Mūsų visus maldavimus įprato vien kojomis mindyti. Ant kiekvieno mūsų karštesnio širdies plakimo atsako žvanganciais rečiau! Už kiekvieną ant poperos išlietą vaitojimą užmoka kalėjimo šaltomis sienomis!

Štai laikraščiai mūsų! Nuo 18 metų skausmuose, varguose gimdyti! Štai Aušra, Varpas, Ukininkas, Naujienos — svietiškos intiligencijos išleidžiami organai, čia vėl Žinčia; Tėvynės Sargas — kunigų raštai. Visi tie Europoj' išleidžiami, neminiu ame-

rikiškų. Ar surokuosi, broli, kiek čia rankų darbuos, nors visos žinojo ir žino aiškiai koks užmokesnis jas laukia. Ir vis-gi neįstengė atsisakyti nuo plėtimo šviesos tarp savųjų! žiūrėk, kokia ilga eilė darbininkų: ir pražilę į kuprą susimetę seniai, ir subrendę, it aržuolai, vyrai, ir nedrąsus jaunikaičiai, kiti vaikai dar ir moterys visokių luomų ir amžių! Visi čia atsiradome! Tavęs vieno mums, broli, pritruko! . . . Nešaukiame tavęs prie neteisybės, tik prie atkariavimo sau tų tiesų, kurios yra vien savasčia kiekvieno kultūriško žmogaus ir be ko jo dvasia, lygiai kūnas be duonos, gyventi negali.

Maža sauja darbininkų per 20 metų, tečiaus per paskutinį 10 metų įstengė sutvert darbus iš kiekvienos literatūros šakos. Pritrukus A-iš-B ir žmonos stojosi į jų vietą Gužutis, Neris, Maironis, Perkunas, Žemaitė, Lazdynų Pelėda, Vincas Kapsas, Šatrijos Raganas, Margalis ir kiti. Visi pasislėpę po pseudonimais! Nenoroms prisiminą pirmų krikščionių persekiojimas ir Rymo katakombos! Budėliai, kaip ir du tūkstančių metų atgal vien tykoja aukų, o prakilnios dvasios pasislėpusios tarnauja didžiajai išganingai idėjai, skleidžia šviesą ir nenustoja darbuosios, ramiai pakelia ir sunkiausias aukas!

Broli! Ar galėtumei tu dabar ramiai užmigti numanydamas, kaip tavieji kankinasi?! Gal tą naktį, kada tave minkštuose supančiose duknose apsiaučia ramūs sapnai, budėliai velka tavo brolių kalėjiman! Jug ir šimmet lig 40 jaunų gyvasčių puva po raktu! Per tuos vienus metus, kiek mums žinoma padaryta net 150 kratų! Suskaityk! jug tai kas antra diena! o kiek jų mums nežinomų?! . . .

Kiek vėl šaltų ir tamsių naktijų praleidžia mūsų sunys be pastogės vilkdami savo broliams dvasišką peną per rubežį!?

Prabudęs nakčia atsimink visus tuos varguolius! Atskrisk nors dvasia prie mūsų! Pabuvok nors mintimis tarp mūsų! Mums tokiam padėjime esant ne tik aktyviškas darbas brangus, bet ir kiekviena paguoda! . . .

1901 m.

Bitė.

Nr. 6. Seid

Wozu die herrliche Natur euch machte,
Erfüllt den Platz, wohin sie euch gestellt;
Zu eurem Volke steht und eurem Lande,
Und kämpft für euer heilig' Recht.

Schiller.

(Tos eilės lietuviškai skamba:)

Užlaikykite tai, ką suteikė jums puiki prigimtis,
Užimkite vietą, kurią ji mums paskyrė;
Neapleiskite nė savo tautos, nė savo žemės.
Ir kovokite už jūsų brangias teises.

Lietuvos sunau, duonos kąsnio jieškoti iškeliaves svetur, pažvelgk į savo motyną tėvyne, kurioj gimei ir užaugai; pažiūrėk, kas

ten dedasi! Ji jau atsibunda iš po ilgo miego, ji pradeda krutėt.

Kokie ženklai jos prabudimo, kiek vargo ji turi pasikelt norėdama, aš nors trumpai savo silpna plunksna tau aprašysiu.

Nuo 1864 metų, nuo tų metų kada visagalinti Muravjovo ranka užraudė mums knygas spausdinti iki šiol užrubežyį išėjo apie 800 lietuviškų knygų, o tuom pačiu laiku rusiškėmis raidėmis lietuviškoj kalboj' spausdintų knygų vos tik apie 30 (žiūrėk „Энциклопед Словарб Брокгауза и Геррона, Литовская Литература“); nors kas met Vilniaus generalgubernatoriui buvo tam tikslui duodami pinigai, ir nemaži; ir tų pačių valdžios kaštais atspausdų knygų nieks nepirko. Per ištisus 1899 metus išparduota jų už 105 kap.

Tilžėj įseina svietiškų intilgentų laikraščiai „Varpas“; „Ukininkas“ ir „Naujienos“; du klėrikalų organu: „Žinyčia“ — apšviestiesiems ir „Tėvynės Sargas“ — prastiems žmonėms. Amerikoj' įseina apie 15 laikraščiu.

1894 metuose valdžia pradėjo rupinties, ar leist mums knygas spausdint ar ne; iki šiol dar ant to klausymo neatsakė.

Per paskutinį dešimtmetį nors draudžiama pašoko mūsų literatūra ir poezija: Žemaitės, Bitės, Lazdynų Pelėdos, Šatrijos Raganos, Vincas Kapsas, A-iš-B, Maironis, Vienužio, Gužučio vardai visiems žinomi; jie skelbia tikrą tėvynės meilę puikiais paveikslais aprašydami džiaugsmus, bet tankiai vargus mūsų brolių vientaučių; daug tų autorių raštų neatspausdintų guli, — pinigų trūksta.

Kas norėjo pažint ir patirt lietuviškos kalbos mokslą, — turėjo Kuršaitį, Šleikerį, Juškevyčių, Miežinį ir kitus; dabar-gi jau kiekvienas gali lietuviškos literariškos kalbos su pagelba Petro Kriaušaičio Gramatikos.

Laimingi tie lietuviai, kurie po svetimus miestus išsiblaškę gali išgirsti lietuvišką kalbą ant scenos: Peterburge tankiai esti lietuviški su daleidimu valdžios spektakliai, Rygoj' rečiau, bet ir Mintaujoj ir Liepojoj buvo; mėsg-gi Lietuvoj' gyvenantieji dar negalėjome iki šiol išgirsti nuo scenos viešai pratartą savo tėvyniškos kalbos žodį; — valdžia nedaleidžia; tik privatiškuose namuose su didele baime pasiseka įtaisyt lietuvišką spektaklį. A. a. Kurdirkos muzika ir dainos jiems skamba nuo scenos! Tartum sakyti mums sako: „eik iš savo krašto, apleisk savo tėvyne — busi liuosėsnis, daugiau teisių įgysi kaipo lietuvis! . . .“

1893 metuose Žemaičiai praščiokėliai Kražiuose parodė, kaip jiems brangus tėvų katalikiškas tikėjimas. 1899 metuose jauni Lietuvos sunys mokintiniai Mintaujos, Lie-

pojaus ir Palangos gimnazijų parodė, kaip brangi jiems jų tėvyniška kalba: jie nepanorėjo prie Dievo šaukties svetimoj jiems rusiškoj kalboj ir tik tada nurimo, kaip buvo daleista jiems melsties nors lotyniškoj visų katalikų bažnyčios kalboj. Šiaulių gimnazistai tą pat parodė.

Kaip valdžia iš principo trukdo mūsų tautos pakilimą, teip daugelis sulenkėjusių lietuvių trukdo mus per nesupratimą.

Vilniuj štai jau septinti metai lietuviav prašo vyskupą paskirt į Mikalojaus mažutę visai jau apleistą bažnyčią lietuvių kuniga, kurs aprupintų Vilniaus miesto lietuvius gyventojus bažnyčios mylistomis: lietuviškais pamokslais, giesmėmis, išpažinčia, krikštu, šliubu etc. Jie prašo, maldauja ir nesulaukia išpildimo savo nužeminto ir karšto maldavimo; ant galo vyskupas visai atsisako paduot savo ranką skurstančioms lietuviškoms avelėms. Tuom tarpu vokėčiai katalikai nors jų kur kas mažiau, negu lietuvių, turi savo kunigą prie šv. Onos bažnyčios. Vilniaus aukštesnioji dvasiškija nesupranta (o gal ir nenori suprast?!), lietuvių padėjimo ir jų reikalų, tuom sukelia skaudų nesutikimą tarp dviejų kaimyniškų tautų: lenkų ir lietuvių.

Lietuvos prasti žmonės jau seniai suprato reikalingumą ir naudingumą mokslo. Tėvai pradėję savo sunų į mokslus leisti greit pritrūksta pinigų; sunų gi mokslo šviesos paragavę trokšta vis daugiau ir daugiau jo įgyti; iš paskutinės jie veržiasi prie aukštesnio mokslo, vargsta, kartais ir sveikatos nustoja besimokindami, negaudami užsidirbt ant duonos kąsnio arba pasiskolint. Pirm kelerių metų susitvėrė „Žiburėlis“ — moterų draugystė šelpti lietuviams mokslan einančiams. Pašalpos reikalaujančių tiek daug yra, o „Žiburėlio“ turtai teip maži, jog vos tik dalis mokslan einančių lietuvių gali but sušelpta. O tie vaikinai, tai jauni Lietuvos sunų, — tai tėvynės viltis!

Valdžia pajuto, kad Lietuva pradeda atgyt, ir subruzdą persekiot visus tuos, kurie skaito lietuviškas nors ir legališko turinio knygas; atsitinka, kad žandaras su uredniku arba pristovu prie šventoriaus atsistoję atiminėja lietuviškas maldaknyges nuo žmonių iš bažnyčios einančių. Žmones, kurie myli tėvynę ir savo kalbą, kurie nori savo kraštui nors kiek gero padaryt, pavardžioja paniekinančiu vardu „litvomanas.“ Kas met jau po kelias dešimtį žmonių pamato kalėjimo keturias sienas už skaitymą lietuviškų knygų; daugumas iš jų žmonės prasčiokžliai; atsitinka ir inteligentams į kalėjimą pakliut; visus juos ten tuščiais tyrinėjimais vargina norėdami padaryt iš jų didelius politiškus prasi-

kaltėlius; kiek mums teko girdėt, tai nė vieno iš tų suimtųjų neatidavė po sūdu, o vis tik administratyviškai baudžia, išstremdami iš Lietuvos, ant kelerių metų. Išstremti į gilumą Maskolijos jie tankiai badauja ir sunkiai vargsta: nėra kas juos sušelpų, nėra kas jiems pagelbą duotų, nės tie kurie norėtų jiems padėti turi tankiausiai daug gerų norų, bet pinigų mažai. Širdis mūsų džiaugiasi išgirdus, kad ir Maskolijon išstremti jie pasilieka tokiais pat, kaip buvę, — savo pažiūrų nelaimėi ištikus nemaino. Štai užpernai Viatkoj mirė jaunas daktaras Petras Matulaitis; ant jo grabo vainikas svetimtaučių ranka padėtas sako: „бoуу за свободу“ (kovotojui už laisvę).

Tai jau ne kelių agitatorių darbas, tai Lietuvių tautos kilimas.

Tėvynė pabudo.

Reikia paduot jai ranką atsikelt.

Tėvynės viltis, — tai jos išauginti ir numylėti sunų! Nuo jų tėvynė sau pagelbos laukia!

Laukia ji kad pagrįs į savo kraštą visi tie, kurie gali sau duoną rasti tarp brolių vientaučių. Laukia ji, kad kiekvienas jos sunus įgavęs Rusijos viešpatijoje aukštą vietą ir valdžios įsitikėjimą užtars už savo motynos tėvynės reikalus.

Laukia ji, kad mokslus baigę sunų, gerai mokėdami savo prabočių kalbą šelps savo motyną tėvynę raštais, kurie platys tarp žmonių artimo meilę, šviesą ir mokslą.

Laukia ji, kad tie sunų, kurie įgijo turtus, nepasigailės prisūsti nors mažą dalelę tų turtų užganėdinimui reikalų motynos tėvynės.

Laukia ji, kad kiekvienas inteligentas sunus tarp svetimtaučių gyvendamas žodžiu ir raštu apgys Lietuvą prieš neteisingus užmetinėjimus.

Lietuvos sunų, visi prie darbo kiek ir kaip kas galės! Dirva plati, darbo daug, tėvynė ištroškusi laukia!

1901 m.

A—s.

Tai buvo 1901 metuose!

O dabar ką-gi matome?

Ar mažai Lietuvių, apšviestų Lietuvių, tebegyvena sau ramiai ne vien Maskolijos gilumose, bet ir viso svieto kraštuose? Ar daug iš jų turi naudos Lietuvą? Vyrai! Atėjo ta svarbi valanda, kada visiems reikia stot į kovą už geresnę Lietuvos ateitę!

Nepraleiskime tokios valandos, nes retai ji atsitaiko!

Pasiskubinkite, kas tik galite, į Lietuvą!

Neškite, kuo įmanote, tėvynei aukas!

R.

Kiek yra Lietuvių inteligentų svetur, galime numanyti iš žemiaus paduotų skaičių. Jie parodo, kiek buvo Vilniaus Žinių prenumeratorių pirmąjį pusmetį 1905 metais. Iš viso suskaičyta 5613 prenumeratorių, iš jų 743 kunigai.

1. Latvija (Kuršas, Lyvžemis, Žemgaliai)	399
1) Palanga	23
2) Liepojus	61
3) Mintauja	22
4) Ryga	144
2. Estija	13
3. Lomžos gubernijoje	43
4. Lenkų žemė (be Suvalkų ir Lomžos gubernijų)	151
1) Varšava	45
5. Finliandija	7
6. Maskolija	498
1) Peterburgas	139
2) Maskva	38
3) Odesa	23
7. Kaukazas, Turkestanas, Sibiras	162
1) Mandžiurija	34
8. Amerika	128

Viso labo (tūkstantis 4 šimtai ir 1) **1401**

Atmeskime Lietuvius Palangos, Liepojaus, Mintaujos, dalį Rygos, Žemgalius, net kokią pusę Peterburginių; atmeskime dar dalį prenumeratorių ant redakcijų laikraščių (Varšavoje 15 redakcijų gaudavo Vilniaus Žinias) ir dar kokią 50 ant nežinomą mums atsitikimų — tad visgi apturėsime, kad apie 1000 mūsų inteligentijos gyvena svetur.

Tegul tik tai 100 jos atsišauktų ant Lietuvos reikalų su pasišventimu, tai irgi galėtume pajusti. Palyginkime Suvalkų gub., kur V. Žinias išsirašė tais metais 886 žmonės

P. S. P. M. B. už suteiktas žinias ačiu.
Kl.

Atviras laiškas broliams amerikiečiams.

Broliai — lietuviai, Amerikoje gyvenantieji! Senieji metai baigiasi ir metas jau ir jų galą atsižiūrėti.

Darbas — pradėtas, bet to darbo galo nesimato. Vis dėlto šiek-tiek tą darbą išdėstysme keliais sakiniais: revoliucijos bangos siubuoja po visą Didžiąją Lietuvą, užliedamos dargi jos ištautėjusius pakraščius: mūsų agitatoriai, po to didysis lietuvių susivaziavimas Vilniuje buvo liudininkais tautiško su mumis tų pakraščių solidariskumo. Pradėtasis darbas žengia pirmyn ir eidamas greta su Rusijos revoliucija, išnaikino per vienus tik šiuos metus visą rusų valdžios prispaudimo ir ištautinimo sistemą, kurią

carizmas per 100 metų varė; mokyklos — tas biauriausias mūsų ištautinimo ir demoralizavimo įrankis uždarytos, rusai — mokytojai ir valdininkai visur boikotuojami ir varomi . . . Tas viskas iššaukė valdžios terora, su kurio pagelba ji sumanė pagražinti savo autoritetą. Bet — veltui, jos autoritetas vis puola ir puola . . .

Aišku, jog nepakels jo nė skraidantieji po Lietuvą būriai su armotomis ir dragūnai. Kiekvienis su artilerijos pagelba sugriauti lietuvių namai, kiekvienas armotos šūvis, paleistas Lietuvos sodžiuose, — taikina tiesiog į valdžios pamatus ir griaua juos; ant šitų gi griuvėsių sparčiai dygsta Lietuvos autonomijos supratimas: atjauciame jau tą laiką, kada pagaliaus maži vaikai visai paprastai pradės tą autonomijos vardą plepėti. Tas laikas jau netoli . . . Toks tai Lietuvos padėjimas pabaigoje 1905 metų.

Svarbus tai buvo metai Lietuvos gyvenime; milžiniškas tai darbas atliktas. Tokio darbo garbė yra vietinių lietuvių nuopelnas, bet ne vien tik jų vienu: už jūrių — marių, Amerikoje, plakė lietuvių širdį; jiems irgi priklausė nemaža tos garbės dalis. Jūs, Amerikiečiai, pirmieji atjautėte vienybės reikalą ir dėdami pinigus revoliucijos reikams, pirmi užklausėte apie suvienytą Centralinį kovos Komitetą. Jūs pirmi atjautėte tos vienybės reikalingumą. Bet jos nebuvo, nebuvo nei suvienyto „Centralinio Kovos Komiteto.“ Neįvyko jis nė mums kviečiant visus „išvien į kovą“*) eiti ir suvienytomis pajegomis varyti laukan atkaklų prispaudėją.

Teisybė — vienybės lietuvių — europiejičių tarpe nebuvo! . . . Privatiški partijų reikalai stovėjo aukščiau, negu tėvynės labas; mes biauriausiai išlojoti laikraščiuose**), kaip tik pasklydo Europoje garsas apie pinigų padalijimą. Bet Jūs, broliai Amerikiečiai kitokiomis akimis pažiūrėjote į europiejičių vaidus. Tas partijų nesutikimas ir jų vaidai, matyti, jau nuo senesnių laikų buvo paslėpti ir iškilo aukštėn, tur but, tam, kad pereitų į istoriją ir kad daugiau jau niekadoms nebeiškiltų. Čia tai jau tik Jūsų, broliai Amerikiečiai, darbas ir toji vaidų numalšinimo garbė yra nuopelnas vieninteliai tik Jūsų, Amerikiečiai! Tie vaidai dabar jau istorijos nuosavybė ir mes apie juos nešnekėsime.

*) Tokiu vardu buvo išleistas L. D. P-ijos atsišaukimas.

**) Žiūrėk Nr. 7 „Darb. Balso“ straipsnį „Tautos suvadziotojai“ ir tulus „Vien. Liet.“ NN. kur kalbama apie L. D. P.

Dabar kitokia gadynė, reikalingas darbas — žodžiais malti dabar ne metas. Revoliucija gi stato savo reikalavimus ir vis didina ir didina darbo svarbumą. Toks protavimas ir šiokios tokios jau iškovotos tiesos paskatino mus paremti savo darbą liuosesne spauda pačioje Didžiojoje Lietuvoje. Tam tikslui mes apsirinkome sau organą naujai išėjusį Vilniuje savaitinį laikraštį „Lietuvos Ūkininką“; jaučiame, jog tuo vienu spaudos organu pačioje Didžiojoje Lietuvoje negalėsime pasitenkinti. Prireikus surasime sau ir kitus spaudos organus. Tuo pačiu laiku susilaikome leidę užsienių „Ūkininką“; „Varpą“ leisime tik reikalui gimus, ne periodiškai; prenumeratos „Varpui“ neimsime; už kiekvieną išleistą „Varpo“ numerį bus paskirta atskira kaina. Tą literatūrą, kurios neleis mums spaudinti Didžiojoje Lietuvoje rusų įstatymai, spausdysime prie „Varpo“ redakcijos užsieniuose, kaip atsišaukimus ir atskiras knygetes. Kaip iki šiolai, taip ir toliau mes atkakliai kovosime su tėvynės prispaudėju — carizmu ne tik raštais, bet ir gyvu žodžiu, pagaliaus prireikus ginklu. Prie tos kovos prisidėti kviečiame ir Jus, broliai Amerikiečiai! Kiekviena nors mažiausia Jūsų auka, padėta ant tos kovos aukuro, atras mūsų širdise užuojautą ir padėką. Linkėdami kuo didžiausios kloties, siunčiame Jums, gyvenantiems už jūrų — marių, savo padėką už mūsų kovos šelpimą pinigais.

Drauge siunčiame „Revoliucijos Šelpimo Komitetui“ atskaitą. Prašome kitus laikraščius perspaudinti šią laišką.

Lietuvos Demokratų Partija.

25. XII. 1905. Didžioji Lietuva.

L. D. P-jos apskaita, duotoji Amerikos „Revol. Šelp. Komitetui“.

Praeitieji metai buvo labai svarbūs Lietuvos gyvenime: jie įnešė Lietuvos gyvenimą revoliuciją. Koku būdu tai atsitiko, tame straipsnyje ne vieta šnekėti; kiekvienam čia aišku, jog prasideda smarki kova su vyriausybe. Teip ir mes žiūriame. Tam tikslui išleidome atsišaukimą „Išvien į kovą!“ ir įkūrėme „Kovos izdą“, į kurį galėtų dėti savo aukas dagi tie, kurie prisilaiko ne vienodų su mumis pažiūrų, bet užjaučia kovai su tėvynės prispaudėju. Į šią Kovos izdą prisiuntė praeitą vasarą 150 dol. Amerikoje įsteigtasis „Revoliucijos Šelpimo Komitetas“. Dabar metas duoti apyskaita, kągi padarėme už tuos pinigus ir kaip juos suvartojome.

Pirmiausiai papildinome agitacijos darbą sodžiuose. Kadangi agitatorius valdžios ber-

nai pradėjo smarkiai persekioti, tai už 153 rub. 50 kap. nupirkome ginklų ir paleidome po Lietuvą ginkluotus agitatorius, tada caro bernai nedrįso prie agitatorių prisartiinti ir tik išstolo su agitatoriais iš revolverių ir šaudyklių pyškinti pradėjo. Toks atsitikimas buvo Suvalkų gubernijoje spalio 10/14 d., — kada mūsų agitatorių, uždariusį 6 rusų mokyklas (Šunskuose, Sasnavoje, Gizuose, Sen. pav., Suv. gub., Gudeliuose, Paežeriuose ir Čišta Rudoje — Vilk. pav., Suv. gub.) vijosi pristovas su žemsargiu. Iš šaudyklių sužeistas agitatorius ir arkliai. Brauningo revolveris išgelbėjo agitatorių, bet sužeistus arklius reikėjo palikti. Agitatorius sužeistas galvon ir ranson atsidavinėdamas nuėjo per miškus, nelaimingi gi arkliai buvo suareštuoti ir į protokolus pateko po vardu „poliškųjų arklių“. Atsistovėję 15 dienų arešto tie „poliškieji“ arkliai buvo sugražinti savininkui už 15 rublių. Toji pirmoji už amerikiečių pinigų kelionė apsiėjo Lietuvos Demokratų Partijai pinigais 35 rub. 37 kap. Galų gale partijos darbą pasisavino Lietuvos Socijaldemokratai,*) nors mūsų agitatorius pirmas čia pasirodė ir gerai išpildė pavestą jam darbą. Už pasiliekančius pinigus padaryta į įvairias vietas Kauno, Vilniaus ir Suvalkų gubernijos dar šitos kelionės:

1) 26—28/XI 1905 į Aleksotą, Garliavą, Veiverius (uždaryta mokytojų sem.) 19 r. 58 k.

2) 27/XI 1905 į Taujėnų valsčių (Ūkmergės pav., Kauno gub.) 9 r. 50 k.

3) 4/XII 1905 į Sumiliškius ir Budiškius (Trakų pav., Vilniaus gub.) 13 r. 80 k.

4) XI—XII 1905 į Pasvalį ir Pompenus (Panevėžio pav., Kauno gub.) 12 r. 75 k.

5) XI—XII 1905 į Trakų pav., Vilniaus gub., 7 r. 26 k.

6) XII į Kauno gub.: Pasvalys, Pompėnai, Čepėnai, Grimdai, Subačius, Biržė, Radziviliškis, Vabalninkai 20 r. 75 k.

7) 7/XII 1905 į Suvalkų gub.: Garliava 9 r. 50 k.

8) XII 1905 į Suvalkų gub.: Pakuonis, Prienai 10 r. 80 k.

9) XII 1905 į Kauno gub. . . vietos neparodome; agitatoriai nesugrįžo ir dar varo savo darbą, apskaitos neatsiuntė; kaip ilgai tenai prabus jie, nėra žinios. Suprantama dėlėi kokių priežasčių jų buveinės negarsiname. Šitiems agitatoriams davėme pasilikusius 7 r. 69 k. pridėję dar pinigų iš „Kovos izdo“.

*) Žiūrėk koresp. „Viln. Žin.“ iš Šunskų, palygink kalbas L. S. D. P. vadų per didįjį lietuvių susivaziavimą Vilniuje.

Visur agitatoriai sakė „pamokslus“ viešai — ant turgaviečių, šale bažnyčių, valsčiuose ir po kaimus, žadino politiškąjį susipratimą ir skelbė autonomijos Lietuvai reikalingumą, uždarinėjo monopolius ir rusų mokyklas, teismus, parodydami jiems kelia į tikrąją Rusiją, kur tarp savųjų galėtų būti žmonėms naudingi; griovė senąją valsčių tvarką, priklausančią žemiečių viršininkams ir kitiems caro bernams, ir tos tvarkos vieton įvezdavo naują, priklausančią žmonėms; tuo pačiu laiku agitatoriai kaimiečių tarpe tvėrė organizacijas; taipo gyvu žodžiu, raštais ir savo pavyzdžiu parodė žmonėms caro valdžios boikoto takus, dagi nuginkluodami kai-kur žemsargius. Tas boikotas caro bernams baisiai netiko, ir jie visokiomis šunybėmis su juo pradėjo kovoti, apšaukdami Lietuvoje aštriąją sargybą ir karo metą, pagaliaus Kauno gubernijoje tvėrėsi armotų ir kulkasydžių. Klausimas: ar ilgam užteks armotų ir kulkasydžių pagelbos?

Lietuvos Demokratų Partija.

25/XII 1905. Didžioji Lietuva.

Nuo „Varpo“ ir „Ū-ko“ Redakcijos.

1906 metais Ūkininko nebeleisime. Vietoje neišėjusių 11 ir 12 NNr. Ūkininko esame nusiuntę visiems Ū-ko prenumeratoriams 1 ir 2 NNr. naujai išeinančio nuo pabaigos 1905 metų iš Vilniaus savaitinio laikraščio Lietuvos Ūkininkas.

Varpą leisime ne periodiškai. Prenumeratos 1906 metams Varpo nepriimame. Kiekvienas numeris 1906 metų Varpo parsiduos skyrium. Varpą rupšimies rašyti teip, kad suprastų ir buvusieji Ūkininko skaitytojai.

Leisime ir toliaus knygutes ir atsišaukimus paaiškinimui įvairių ypač politišku klausimų. Jeigu pasirodys, jogei Didžiojoje Lietuvoje mes negalime platinti spaudą savo idėjų, tad vėl atsigavjimsime savo laikraščius Tilžėje ar kur-kitur užsienyje.

„Kankinių Kasos“ apyskaita

už ketvirtąjį pusmetį (10. VII. 05 — 5. I. 06.)

I. Komiteto apyskaita.

Įplaukos:

Nuo O. A. rub. 10,—
Ketvirtamjam pusmečiui buvo likę . . . rub. 478,80
Viso labo rub. 488,80

Išlaidos:

Nr. 1 — 10 r., Nr. 2 — 77 r., Nr. 3 — 15 r., Nr. 4 — 30 r., Nr. 5 — 50 r., Nr. 6 — 10 r., Nr. 7 — 18 r., Nr. 8 — 10 r., Nr. 9 — 60 r., Nr. 10 — 15 r., Nr. 11 — 11 r., Nr. 12 — 30 r., Nr. 13 — 41 r., Nr. 14 — 1 r. 25 kap.

Viso labo išleista rub. 378,25
Įplaukų buvo rub. 488,80
Kasoje liko rub. 110,55

II. Užsienio atstovo apyskaita.

Įplaukos:

Iš „Varpo“ ir „Ūkininko“ redakcijos gauta 3 mk. = fr. 3,70
Iš „Amerikos Kankinių Komiteto“ gauta 250 rub. = fr. 662,50
Ketvirtamjam pusmečiui buvo likę . . . fr. 38,65
Viso labo fr. 704,85

Išlaidos:

„Kankinių Kasos“ Komitetui išsiųsta 250 rub. = fr. 662,50
Krasos išlaidos fr. 4,25
Išleista fr. 666,75
Įplaukų buvo fr. 704,85
Kasoje liko fr. 38,10

Už „Kankinių Kasos“ Komitetą jo užsienio atstovas *A. Vardas*.

Paryžiuje, sausio m. 1906 m.

Priedas

prie „Kankinių Kasos“ Komiteto apyskaitos už ketvirtąjį pusmetį (10. VII 05 — 5. I. 06.)

Įplaukos:

Iš „Amerikos Kankinių Komiteto“ gauta rub. 250,00
Lioterija „ 150,00
A. D. „ 9,90
Surinkta „ 6,00
Įplaukė rub. 415,90
Likusieji iš apyskaitos už IV. pusmetį „ 110,55
Viso labo rub. 526,45

Išlaidos:

Siuntimo išlaidos rub. 1,00
NNr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ir 14 visi kartu „ 189,10
Išleista rub. 190,10
Įplaukų buvo „ 526,45
Liko rub. 336,35

„Kankinių Kasos“ Komitetas.

Sausio m. 1906 m.

Aukos Kankinių reikalams.

2/III Glasgove ant vakaruškų 24 d. vasario surinkta 8/7 d., krasos kaštų atitruakta 3 d., išsiųsta 8/4 d. = . . . 8,50 mk.
9/III Ant Lietuvių vakaro, įrengto Glasgove, Šviesos Draugystės Kuopos svečiai sumetė £ 2/6/6 d. = 47,43 mk.
13/III Surinkta 4 diena vasario Glasgove ant parapijos susirinkimo dėl Lietuvos Kankintinių 9 šil., atitruaktus krasos kaštus tape išsiųsta 8/8 d. = . . . 8,84 mk.
Iš viso 64,77 mk.

Kaina Rb. 0.10
Kovos Išdas.

Pirmą kartą iš Amerikos per rankas Dr. Šliupo	628,76 mk.
20/XII 05. Antrą kartą per rankas Dr. Šliupo	1912,73 mk.
5/I 06. Tretį kartą per rankas Dr. Šliupo	640,63 mk.
24/I 06. Auka „Kom. Sus. Liet. Draug. Selpimo Lietuvos“ iš Newark N. J. U. S. America	214,20 mk.
13/II 06. Auka „Kom. Sus. Liet. Draug. Selpimo Lietuvos“ iš Newark N. J. U. S. America (II kartą)	252,00 mk.
13/III 06. Lietuviškas Ukėšų Kliubas iš Elizabeth N. J. U. S. America	100,00 mk.
19/III 06. Per rankas Dr. Šliupo	2983,65 mk.
Iš viso	6731,97 mk.

Lietuvių Valstiečių Sąjungos atskaita.

1. Laike didžiojo lietuvių susivaziavimo Vilniuje lapkričio 22 d. 1905 m. tapo surinkta	81,00 r.
2. Pirmose dienose gruodžio nuo A. Z. K. Q. P.	5,00 r.
3. Pirmoj pusėj gruodžio nuo B.	10,00 r.
„ „ „ „ Pl.	1,00 r.
„ „ „ „ J. Kr.	0,50 r.
„ „ „ „ R.	1,00 r.
„ „ „ „ N.	0,25 r.
„ „ „ „ G.	0,50 r.
„ „ „ „ R.	1,00 r.
„ „ „ „ J.	0,10 r.
„ „ „ „ Nr. 9	1,00 r.
„ „ „ „ K.	0,20 r.
„ „ „ „ A. v.	1,00 r.
„ „ „ „ P. R.	1,00 r.
„ „ „ „ M.	2,00 r.
„ „ „ „ R.	1,00 r.
„ „ „ „ Kl.	1,00 r.
„ „ „ „ P. O.	1,00 r.
„ „ „ „ R.	1,00 r.
4. Antroj pusėj gruodžio nuo V. M.	1,00 r.
„ „ „ „ A. Vaič.	0,50 r.
„ „ „ „ p. Mac.	1,00 r.
„ „ „ „ kun. K. Gen.	0,60 r.
„ „ „ „ kun. P. Vos.	3,00 r.
„ „ „ „ kun. Kup.	1,00 r.
„ „ „ „ Nr. 7	1,50 r.
„ „ „ „ Juz. B.	3,00 r.
„ „ „ „ Nr. 9	0,93 r.
„ „ „ „ Nr. 10	0,50 r.
„ „ „ „ Nr. 11	0,13 r.
„ „ „ „ Nr. 12 Dau.	0,13 r.
„ „ „ „ Nr. 13	1,00 r.
„ „ „ „ Ilgas	1,00 r.
„ „ „ „ Jons Vaič.	0,50 r.
„ „ „ „ Liubič.	0,50 r.
„ „ „ „ St. Vaič.	3,50 r.
„ „ „ „ Petr. Rim.	1,00 r.
„ „ „ „ Dr. R-g.	3,00 r.
5. Pas Dzukų	9,00 r.
Iš viso	8,50 r.
Iš viso	151,34 r.

Redakcijos atsakymai.

Pinavijai. Sapnas netinka.

Jūreiviui. Paryžiaus Komuna, E. Reclus, *Bibliografija revol. spaudinių* ir kt. tame pluošte, teipogi *Poltt. Partijos Rusijoj* — perduodame „L. D. Balsui“; kitus raštus sunaudosim.

Redakcijos ir Administracijos adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen, Fabrikstrasse 27.

Atsakomasis Redaktorius: J. Lapinas. — Spauzdinta pas Otto v. Mauderodę, Tilžėje.

„Lietuvos Ūkininko“
kaina (Vilniuje ir kitur):

Parsisiųždinant metams — 3 r.,
pusmečiui — 1 r. 50 k., 4 mėn.
— 1 r., 3 mėn. — 75 k., 1 mėn.
30 k.; vienas numeris — 7 kap.
Užsieniuose: metams — 4 r., pus-
mečiui — 2 r., 3 mėn. — 1 r.

Už apskelbimus laikraščio gale
nuo eilutės arba jos vietos imama
po 15 kap. Permainant adresą,
reikia atsiųsti 20 kap. ir pridėti
tas adresas, kuriuo laikraštis buvo
gaunamas pirmiau.

Visi raštai, žinios ir pinigai,
užsisakant laikraštį, reikia siųsti
šiuo adresu:

VILNIUS

„Lietuvos Ūkininko“ Redakcijai
Odminių (Koževennaja) gatvė Nr. 3.

Užsisakant laikraštį, savo
adresas (vardas, pavardė, krasos
stotis, gyvenamoji vieta) reikia
įrašyti labai aiškiai.

Laikraštis galima užsisakyti
nuo kiekvieno mėn. pradžios.

